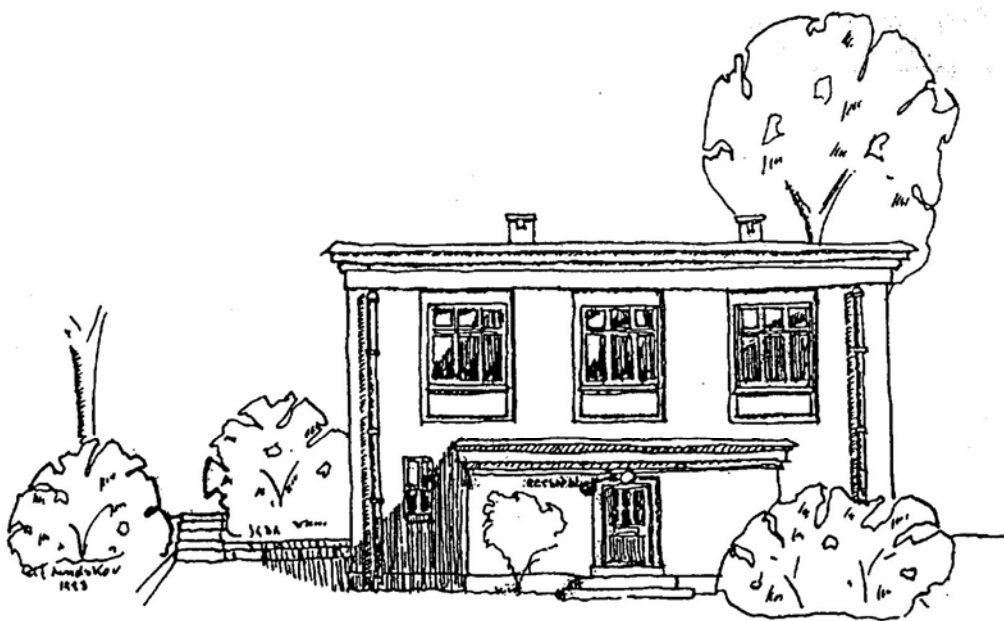

Retsmedicinsk Institut

Aarhus Universitet

Årsberetning 2006

Retsmedicinsk Institut

Aarhus Universitet

Årsberetning 2006

Retspatologisk Afdeling
Peter Sabroes Gade 15
8000 Aarhus C

Tlf. 86 12 56 77
Fax. 86 12 59 95
email: ri@retsmedicin.au.dk

Retskemisk Afdeling
Skovagervej 2
8240 Risskov

Tlf. 86 17 53 22
Fax. 86 17 50 03
email: rka@retskemisk.au.dk

Instituttets hjemmeside: www.retsmedicin.au.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Ledelse	6
Ingrid Bayer Kristensen	7
Personale	8
Udvalgsarbejde og anden virksomhed	12
Kongresser, kurser og møder	15
Bygningsmæssige forhold	21
Undervisning	22
Forskning.....	23
Igangværende projekter.....	24
Forsknings- og undervisningsmidler	30
Publikationer, foredrag og poster	31
Formidling.....	35
Børnehuset, tre skitseforslag (<i>artikel, Mogens Brandt Poulsen</i>)	36
Ikke for hårde hunde (<i>artikel, Metal Århus, Carl Ancher Pedersen</i>).....	41
 Retsmedicinsk Instituts rekvirerede arbejde	 44
 Retspatologisk Afdeling	
Retslægelige obduktioner.....	46
Obduktioner begæret af statsadvokater.....	48
Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen og forsikringsselskaber	48
Døds måder	49
Klager over sundhedspersonale, tilsynssager og lægefejl.....	54
Identifikationer.....	54
Findestedsundersøgelser	54
Retslægelige ligsyn	54
Andre undersøgelser	55
Klinisk retsmedicin	55
Kolposkopiske undersøgelser	58
Retspatologiske effektundersøgelser.....	59
Øvrige undersøgelser	59
Udtalelsessager.....	59
Fremmøde i retten	60
Information til pårørende i tilfælde af retslægelig obduktion.....	60

Retskemisk Afdeling

Alkohol, medicin og narkotika i ofre for og gerningsmænd til voldtægt og voldtægtsforsøg – Nye metoder til påvisning af drug rape.....	61
Udbud, brug og kvalitet af hurtigtests for misbrugsstoffer.....	62
Retstoksikologiske undersøgelser	62
Narkotikaundersøgelser.	65
Udsendelsesliste	68

Forord

Århus Universitets årsberetning dækker Retsmedicinsk Instituts forskningsaktiviteter. Denne årsberetning omfatter alle aktiviteter ved instituttet, både de, der vedrører statsobducenturet, og de, der vedrører instituttets universitetsopgaver.

Det rekvirerede arbejde blev akkrediteret af DANAK (den danske akkrediterings- og metrologifond) i 2005 efter standarden iso 17020; den retskemiske afdeling dog allerede i 2004 efter iso 17025.

Akkrediteringen er en uafhængig bedømmelse af instituttets kompetence til at udføre bestemte opgaver i overensstemmelse med givne standarder; akkrediteringen garanterer samtidigt instituttets uafhængighed i forhold til den rekvirerende myndighed.

Arbejdet med at nå frem til en akkreditering har været meget stort og implementeringen af standarderne kræver fortsat mange ressourcer.

I 2005 påbegyndtes langt om længe bygningen af et nyt institut på byggegrund ved Skejby Universitetshospital; byggeriet forløber efter planen, og indflytningen vil finde sted medio november 2007.

Instituttet bliver herved samlet under ét tag og får en længe tiltrængt udvidelse med tidssvarende laboratorier og faciliteter, som vil forbedre instituttets muligheder for en aktivitetsudvidelse, såvel for statsobducenturet som for forskning og undervisning.

Årsberetningen giver en portrætbeskrivelse af de retsmedicinske teknikeres arbejde. Endvidere en beskrivelse af en gruppe studerendes arkitektprojekt som forberedelse til det kommende børnecenter ved Retsmedicinsk Institut, Skejby Sygehus, Aarhus Universitetshospital, som nævnt i sidste årsberetning.

Årsberetningen er skrevet og redigeret af professor Markil Gregersen og kontorfuldmægtig, sekretær Kirsten Lønskov.

Annie Vesterby

Ledelse

Retsmedicinsk Institut er et universitetsinstitut og er derfor omfattet af Universitetsloven. For Retsmedicinsk Institut er Bekendtgørelse om de retsmedicinske institutter i København, Odense og Aarhus af 21.03.94 fortsat gældende. Ifølge denne er professoren i retsmedicin også statsobducent og institutleder, medens vicesstatsobducenterne er stedfortrædere.

Ledelsen af undervisning og forskning og midler hertil foregår i samarbejde med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og dekanen, mens ledelsen af det rekvirerede arbejde og de økonomiske forhold knyttet hertil foregår i samarbejde mellem institutleder Annie Vesterby og vicesstatsobducenterne Jytte Banner og Ingrid Bayer Kristensen, Retspatologisk Afdeling, afdelingsleder, lektor Mogens Johannsen, Retskemisk Afdeling, og Aarhus Universitets Budgetkontor ved kontorchef Kirsten Skjødt. Instituttets sagsbehandler var i 2006 fuldmægtig Anders Moestrup, Budgetkontoret.

Retsmedicinsk Instituts kvalitetsstyring ledes af fagligt kompetente kvalitetsledere med selvstændig kvalitetsleder ved hver af de to afdelinger, som på den retskemiske afdeling refererer til afdelingsledelsen og på afdelingen for retspatologi og klinisk retsmedicin til afdelingslederen dér, som også er statsobducent. Kvalitetsstyringssystemet omfatter alle aktiviteter ved statsobducenturet.

Instituttets regnskaber varetages af overassistent Vivi Vendebæk i samarbejde med Aarhus Universitets Regnskabsafdeling og Det sundhedsvidenskabelige Fakultet, og instituttets EDB af EDB teknikker Ole Lundskov i samarbejde med Aarhus Universitets IT-afdeling.

Vicesstatsobducent Ingrid Bayer Kristensen tiltrådte sin stilling 01.12.2006 og vil kort blive præsenteret på næste side.

Ingrid Bayer Kristensen

Vicestatsobducent ved Afdeling for Retspatologi og Klinisk Retsmedicin

Ingrid Bayer Kristensen, født Knudsen i 1942 på en gård i Vendsyssel. Matematisk-naturvidenskabelig studenterekamen fra Hjørring Gymnasium 1962.

Påbegyndt det medicinske studium på Aarhus Universitet 1963, afsluttet vinteren 1970-71.

Ingrid Bayer Kristensen var fra 1971 til -73 ansat som amanuensis ved Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, og udfærdigede i forbindelse med denne ansættelse en prisopgave i psykiatri og retsmedicin vedrørende personer, der havde foretaget selvmordsforsøg.

Fra 1973 til -88 var hun ansat på forskellige sygehusafdelinger i Århus Amt, og færdiggjorde uddannelsen som speciallæge i patologisk anatomi og cytologi 1980.

Ingrid Bayer Kristensen har fra 1988 været ansat som lektor ved Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, med 3 måneders orlov i 1995 for at være vikar for vicestatsobducent ved Retsmedicinsk Institut, Syddansk Universitet.

Ingrid Bayer Kristensen er i 2004 af Dansk Selskab for Retsmedicin certificeret som ekspert i retspatologi og klinisk retsmedicin.

Udover undervisning af medicinstuderende har hun deltaget i flere efteruddannelseskurser af læger inden for forskellige speciallægeuddannelser og har gennem de senere år været uddannelsesansvarlig lektor for yngre læger ved instituttet.

Forskningsinteresser har været inden for patoanatomiske emner, specielt vedrørende åreforkalkning og årsagen til pludselig uventet død. Desuden været med i flere forskningsprojekter vedrørende ulykkesforebyggelse og selvmordsforebyggelse.

Ingrid Bayer Kristensen var i 1994 med i oprettelsen af Dansk Selskab for Retsmedicin og medlem af bestyrelsen, og desuden sekretær i Selskabet i 9 år.

Fra 1992 har Ingrid Bayer Kristensen været formand for Retsmedicinsk Instituts Byggeudvalg og har sammen med Teknisk Forvaltning, Aarhus Universitet, været med i udarbejdelsen af dimensioneringsanalysen vedrørende instituttet. Analysen blev færdiggjort i 1994. Byggeriet er nu i opførelsesfasen, og indflytning forventes medio november 2007.

Personale

Instituttleder: Professor, statsobducent, dr.med. Annie Vesterby

Stedfortrædere: Vicesstatsobducent, ph.d. Jytte Banner og vicesstatsobducent Ingrid Bayer Kristensen (fra 01.12.2006)

Afdelingsleder: Lektor, ph.d. Mogens Johannsen

Personaleforbrug:

Videnskabeligt personale: 6,76 årsværk.

Teknisk-administrativt personale: 35,99 årsværk.

Videnskabeligt personale Retspatologisk afdeling:

Læge Shoaib Afzal (fra 01.10.2006), vicesstatsobducent, speciallæge i patologisk anatomi, ph.d. Jytte Banner, læge Annemarie Brüel (fra 01.12.2006), læge Søren Dalager (fra 15.04. til 31.10.2006), professor, dr.med. Markil Gregersen, læge Ladan Eivazi (01.-31.05.2006), læge Ole Christian Ingemann Hansen, læge Lisbeth Lund Jensen, lektor, speciallæge i patologisk anatomi Ingrid Bayer Kristensen (vicesstatsobducent pr. 01.12.2006), læge Kirsten Bondesen Rylev Larsen (til 30.09.2006), læge Maiken Kudahl Larsen (fra 01.08.2006), læge Kristina Lings (til 30.04.2006), læge Solveig Matthesen (fra 01.02. til 30.04.2006), læge Marianne Cathrine Rohde, afdelingslæge, ph.d. Bente Schumacher (fra 01.01.2006), læge Asser Hedegård Thomsen (til 31.07.2006), ph.d. studerende, forskningsassistent Lars Uhrenholt (fra 01.11.2006), professor, dr.med., statsobducent Annie Vesterby, læge Seija Marjaana Ylijoki-Sørensen (fra 13.10.2006).

Adjungerede lektorer: Overlæge, ph.d. Ole Brink, lektor, ph.d. Michael D. Freeman

Speciallæger ved Retsmedicinsk Instituts Regionalafsnit Aalborg/Herning: Marja den Engelsman, Niels Holm-Nielsen, John Jakobsen, Steen Bo Kalms og Kim Mølenberg, samt Erik Damberg og Anna Bæk (konsulenter).

Videnskabeligt personale Retskemisk afdeling:

Cand.polyt., ph.d. Mette Findal Andreasen, cand.scient. Rune Birkler (fra 01.09.2006), afdelingsleder, cand.scient., ph.d. Mogens Johannsen, lektor, speciallæge i klinisk kemi Axel Carsten Hansen, lektor, cand.scient. Else-Marie Lausten Heinsvig, lektor, lic.pharm. Elisabet Kaa, kemiingeniør Grith Kastorp, cand.scient., ph.d. Christian Lindholst, cand.scient. Anette Panduro Falcher Petersen, cand.pharm. Ingrid Rosendal (fra 01.04.2006).

Teknisk-administrativt personale Retspatologisk afdeling:

Kontorpersonale: Institutsekretær Lis Dupont Birkler, kontorfuldmægtig Birthe Bjørn (fra 01.07.2006), kontorfuldmægtig Ina Le Roy Eltang, kontorfuldmægtig Tove Hansen, kontorfuldmægtig Kirsten Lønskov, kontorfuldmægtig Birgitte Skovgaard Outzen, kontorfuldmægtig Alice Tonsgaard, regnskabsmedarbejder Vivi Melgaard Vendebæk.

Laboratoriepersonale: Bioanalytiker-underviser Jytte Dreyer Jakobsen, bioanalytiker-underviser Eva Olesen, laborant Rita Ullerup.

Retsmedicinske teknikere: Retsmedicinsk tekniker Arne Ernst, Retsmedicinsk tekniker Allan Laursen (til 31.05.2006), ledende retsmedicinsk tekniker Karsten Mildahl Nielsen, retsmedicinsk tekniker Jan Schou (fra 01.09.2006), og assisterende retsmedicinsk tekniker Iuri Podgorburschih (periodevis vikar).

EDB-medarbejder: Ole Lundskov.

Teknisk-administrativt personale Retskemisk afdeling:

Kontorpersonale: Afdelingssekretær Laila Kearney, regnskabsmedarbejder Vivi Melgaard Vendebæk.

Laboratoriepersonale: Laboratoriefunktionær Anna-Marie Hansen, laborantelev Jesper Berggreen (fra 01.02.2006), laboratorietekniker Anette Mariane Daa Funder, laboratorietekniker Brian Sonne Jensen, laboratoriekoordinator Inge Korup, laboratoriefunktionær Sisse Elle Mikkelsen, laboratoriefunktionær Brian Nielsen, laboratoriefunktionær Eva Lysdahl Paulsen, laboratoriefunktionær Dorte Lyhne Pedersen (til 20.11.2006), laboratorietekniker Lone Støvring Rattenborg, laboratoriefunktionær Susanne Lysdahl Røberg (til 31.07.2006), laboratoriefunktionær Janni Ankerstjerne Sørensen, laboratorieoverassistent Rasmus Telving, laboratoriefunktionær Trine Thomsen, afdelingslaborant Marianne Vogel.

EDB-medarbejder: Ole Lundskov.

Ph.d.-studerende:

Kiropraktor Lars Uhrenholt

Læge Ole Ingemann Hansen

Læge Marianne Rohde

Læge Søren Dalager-Pedersen

Ved instituttet findes følgende faste udvalg:

Samarbejdsudvalg: Fra ledelsens side: Annie Vesterby (formand), Jytte Banner og Mogens Johannsen. Fra medarbejdersiden: Rasmus Telving (næstformand), Carsten Hansen og Laila Kearney fra Retskemisk Afdeling, Eva Olesen, Allan Laursen (til 31.05.2006) og Ole Lundskov (fra 01.06.2006) fra Retspatologisk Afdeling.

Sikkerhedsudvalg: Annie Vesterby (formand), Else-Marie Heinsvig, Jytte Jakobsen, Karsten Mildahl Nielsen og Lone Støvring Rattenborg.

Byggeudvalg: Ingrid Bayer Kristensen (formand), Carsten Hansen, Allan Laursen (til 31.05.2006), Karsten Mildahl Nielsen (fra 01.06.2006), Inge Korup, Ole Lundskov (fra 01.07.2006).

EDB-udvalg: Jytte Banner, Kirsten Lønskov, Ole Lundskov, Carsten Hansen, Rasmus Telving.

Undervisningsudvalg: Annie Vesterby, Ingrid Bayer Kristensen, Jytte Banner, Carsten Hansen, Mogens Johannsen, Ina Eltang (til 30.06.2006) og Birthe Bjørn (fra 01.07.2006).

Forsknings- og strategiudvalg: Jytte Banner, Mette F. Andreassen, Carsten Hansen, Mogens Johannsen, Annie Vesterby.

Kvalitetsgruppe ved Retspatologisk Afdeling: Lis Birkler, Jytte Banner, Karsten Mildahl Nielsen, Eva Olesen og Annie Vesterby.

Tillige er afholdt følgende:

Medarbejdermøder: Instituttet tilstræber at afholde et møde to-tre gange årligt, hvor samtlige medarbejdere deltager.

I marts måned afholdtes et møde med følgende indlæg:

Laboratorietekniker Rasmus Telving, Retskemisk Afdeling: Morfin og beslægtede stoffer.

Cand.scient. Christian Lindholst, Retskemisk Afdeling: Cheddar-projektet.

Instituttleder Søren Kjærgaard, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet: Institutsammenlægning.

Læge, ph.d. studerende Ole Ingemann Hansen, Retspatologisk Afdeling: Voldtægt.

Kiropraktor, ph.d. studerende Lars Uhrenholt: Piskesmældslæsioner.

Lektor, speciallæge A. Carsten Hansen: Forgiftningsselv mord.

Den 31. maj 2006 var en stor del af instituttets medarbejdere på besøg på Retsmedicinsk Institut i Hamburg. Besøget blev indledt med indlæg af medarbejderne fra de to institutter, derefter var der rundvisning på det tyske institut, og man afsluttede med barbecue på instituttet. Ved denne lejligh-

hed aftaltes det, at medarbejderne fra Hamburg skulle komme på besøg hos os, når vi har etableret os i de nye lokaler på Skejby Sygehus, dvs. ca. maj måned 2008.

Medarbejderudviklingssamtaler (MUS): Der afvikles årligt MUS-samtaler, disse foretages af Mogens Johannsen på Retskemisk Afdeling og af Annie Vesterby på Afdeling for Retspatologi og Klinisk Retsmedicin.

Udvalgsarbejde og anden virksomhed

Deltagelse i råd, nævn, udvalg, redaktionsarbejde m.v.

Annie Vesterby er medlem af Retslægerådet.

Annie Vesterby er medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg og medlem af Det faglige Underudvalg vedrørende retsmedicinske ydelser.

A. Vesterby er med i Ugeskrift for Lægers videnskabelige panel og medlem af Redaktionsgruppen for Scandinavian Journal of Forensic Science.

A. Vesterby er medlem af Norsk Rettsmedisinsk Forening, Dansk Selskab for Retsmedicin, Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi, Dansk Knoglemedicinsk Selskab, Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse, Jysk Medicinhistorisk Selskab, samt medlem af American Society for Bone and Mineral Research, British Academy of Forensic Sciences, American Academy of Forensic Sciences og af IPSCAN samt DASPCAN; endvidere medlem af Rigspolitiets ID-gruppe og af Forskningsenheden for Reumatologi og Knoglebiologi.

Annie Vesterby har været i arbejdsgruppe nedsat af Den Centrale Videnskabsetiske Komité og Etisk Råd vedrørende oplæg til debat om "Forskning på afdøde". Arbejdet blev afsluttet ultimo 2006 med udgivelse af rapport fra Etisk Råd med titlen "Obduktion og forskning på afdøde".

Deltager desuden regelmæssigt ved møder i "Medisinsk Fagligt Forum" i Oslo vedrørende overgrebssager mod børn sammen med børnelæger og retsmedicinere fra Norge.

Annie Vesterby er medlem af arbejdsgruppe "Münchausen by proxy", af arbejds- og styregruppe vedrørende "Center for Omsorgssvigtete Børn", Børneafdelingen, Skejby Sygehus, af styregruppe ved Center for Voldtægtsofre, Århus Amt, og rådgiver for PU-Kit vedrørende retsmedicinske undersøgelser.

Annie Vesterby er vejleder for instituttets ph.d. studerende Lars Uhrenholt og Ole Ingemann Hansen, og har været bedømmer på ph.d. afhandling fra Odense Universitet vedrørende vold: "Interpersonal violence in the Odense Municipality, Denmark 1991-2002".

Jytte Banner er sagkyndig i Retslægerådet.

J. Banner er hovedredaktør for instituttets hjemmeside, med i redaktionsudvalget for Dansk Selskab for Retsmedicins hjemmeside og Hjemmesiden Sandhed og konsekvens.

J. Banner er medlem af Dansk Selskab for Retsmedicin (formand), af Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi og af Uddannelsesudvalget under Dansk Selskab for Retsmedicin og Certificeringsudvalget under Dansk Selskab for Retsmedicin, samt samarbejdspartner og lægelig supervisor ved "Center for Voldtægtsofre", Århus Amt; endvidere medlem af Rigspolitichefens ID-Gruppe (stedfortræder for den retspatologiske koordinator), af Dansk Kriminalistforening, af International Society of prevention of Infant Death (ISPID), af Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi og tillige medlem af styregruppen i Center for Voldtægtsofre.

J. Banner er lægefaglig ansvarlig for kvalitetsstyringen på Retspatologisk Afdeling.

Jytte Banner er hovedvejleder for instituttets ph.d. studerende Marianne Rohde.

J. Banner har været medvejleder for ph.d.-projekt ”Holdninger til voldtægtsofre i Danmark”.

Markil Gregersen er sagkyndig i Retslægerådet.

M. Gregersen er medlem af Redaktionsgruppen for Scandinavian Journal of Forensic Science.

M. Gregersen er medlem af Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse, Norsk Rettsmedisinsk Forening, Dansk Selskab for Retsmedicin, Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi og af Jydsk Medicinhistorisk Selskab.

M. Gregersen er endvidere medlem af European Council of Legal Medicine, the Forensic Science Society, International Academy of Legal Medicine og International Society for study and Prevention of Infant Death.

M. Gregersen er hovedvejleder for instituttets ph.d. studerende Lars Uhrenholt.

Ingrid Bayer Kristensen er medlem af Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse, Dansk Selskab for Retsmedicin, Dansk Selskab for Patologisk Anatomi og Cytologi, Norsk Rettsmedisinsk Forening og Nordisk Forening mod Barnmishandling og Omsorgssvikt; endvidere medlem af Rigspolitechefens ID-Gruppe.

Ingrid Bayer Kristensen er formand for Retsmedicinsk Instituts byggeudvalg, uddannelsesansvarlig for yngre læger og kontaktperson til Havarikommissionen for Vejtrafikulykker (HVU).

I. Bayer Kristensen har været vejleder ved en forskningsmetodologisk opgave:

Stud.med. Laila Rasmussen og stud.med. Kirsten Christensen: ”Fedme som årsag eller medvirkende årsag til pludselig uventet død. Perioden 2003-2005”.

Ingrid Bayer Kristensen har været medvejleder for læge Søren Dalagers ph.d. projekt ”General and site-specific Features of Atherosclerosis”.

Ole Ingemann Hansen er bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse samt medlem af Dansk Selskab for Retsmedicin.

Marianne Rohde er medlem af Dansk Selskab for Retsmedicin og af Uddannelsesudvalget i Dansk Selskab for Retsmedicin.

Lars Uhrenholt er medlem af Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse (sekretær) samt medlem af Dansk Selskab for Retsmedicin, Dansk Selskab for Kiropraktik og Klinisk Biomekanik, Dansk Kiropraktor Forening og Dansk Knoglemedicinsk Selskab samt af Forskningsenheden for Reumatologi og Knoglebiologi.

L. Uhrenholt er endvidere medlem af International Traffic Medicine Association, af Society of Automotive Engineers, SAE (studentmember), af Clinical Locomotion Science samt af Fédération Internationale de Chiropratique du Sport.

L. Uhrenholt er vejleder på forskningsmetodologisk opgave for stud.med.

Ole Brink er medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Ulykkes- og Skadeforebyggelse samt medlem af ”tænketank” i Det kriminalpræventive Råd vedrørende forebyggelse af vold.

Ole Brink har været 1. opponent, "Violence in an urban community" i Bergen, Norge, han er hovedvejleder for sygeplejerske, "Ventetid til operation og 30 dages mortalitet for patienter med hoftenær fraktur. Er der en sammenhæng?" – samt ph.d. vejleder vedrørende "Development in deliberate interpersonal violence 1991-2002. The Odense Study on deliberate interpersonal". Tillige hovedvejleder for instituttets ph.d. studerende Ole Ingemann Hansen.

Mogens Johannsen er medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg og Det Faglige Underudvalg vedrørende retsmedicinske ydelser.

M. Johannsen er medlem af Arbejdsgruppe under Sundhedsstyrelsen og medlem af European Network of Forensic Science Institutes Drug Working Group (ENFSI DWG).

M. Johannsen har været formand for et bedømmelsesudvalg vedrørende adjunktur i retskemi.

Elisabet Kaa er sagkyndig i Retslægerådet.

E. Kaa er medlem af arbejdsgruppen "Joint Action" nedsat af Sundhedsstyrelsen.

E. Kaa er medlem af Working Group on Drugs under European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI).

E. Kaa er koordinator og over for Sundhedsstyrelsen ansvarlig for projekterne "Narkotika på gadeplan" og "Ecstasyovervågning".

A. Carsten Hansen er sagkyndig i Retslægerådet.

A.C. Hansen er rådgiver for politiets arbejdsgruppe vedrørende narkomandødsfald.

Christian Lindholst er medlem af TEACH MSD (Training in Efficient Amphetamin Comparison using af Harmonised Methodology and Sustainable Database).

Flere af instituttets videnskabelige medarbejdere har desuden virket som censorer i retsmedicin og patologisk anatomi.

Kongresser, kurser og møder

Instituttets medarbejdere har i 2006 ydet bidrag til og deltaget i følgende kongresser, symposier, kurser m.v.:

Aarhus Universitet, Forskningens døgn, Århus.

Deltagere: J. Banner (med foredrag), I. Bayer Kristensen (med poster), L. Lund Jensen, L. Uhrenholt (med foredrag)

Aarhus Universitet, grundkursus i Sundhedsvidenskabelig Forskning, Århus.

Deltager: M. Rohde

Aarhus Universitet, Ansættelsesret og personalejura, Århus.

Deltager: J. Banner

Aarhus Universitet, kursus i Litteratursøgning, Århus.

Deltager: M. Rohde

Aarhus Universitet, kursus i Medicinsk Pædagogik, Århus.

Deltager: O.I. Hansen

Aarhus Universitet, kursus i Forvaltningsret og personalejura, Århus.

Deltager: A. Vesterby

Aarhus Universitet, lederseminar, Sandbjerg.

Deltager: A. Vesterby

Aarhus Universitet, ph.d. dag, Århus.

Deltager: J. Banner, M. Gregersen, O.I. Hansen, M. Rohde, L. Uhrenholt (med poster)

Aarhus Universitet, ph.d. kursus. Basal biostatistik, Århus.

Deltager: M. Rohde

Aarhus Universitet, ph.d. kursus. Molekylær medicin, Århus.

Deltager: M. Rohde

Aarhus Universitet, ph.d. kursus. Målrettet kursus i Epidemiologi, Århus.

Deltager: M. Rohde

Aarhus Universitet, ph.d. kursus. Præsentation med Powerpoint, Århus.

Deltager: M. Rohde

Aarhus Universitet, ph.d. kursus. Spørgeskemaundersøgelse, Århus.

Deltager: O.I. Hansen

Akkrediteringsdag for laboratorier, DANAK, Byggecentrum, Middelfart.

Deltager: G. Kastorp

Basic Forensic Pathology. Armed Forces Institute of Pathology, Washington, USA.

Deltager: B. Schumacher, A.H. Thomsen

Bone morphogenetic protein advisory meeting in orthopaedic trauma. Tolochenaz, CH.

Deltager: O. Brink

Dansk Selskab for Kiropraktik og Klinisk Biomekanik, Slagelse.

Deltager: L. Uhrenholt

Dansk Selskab for Patologi og Cytologi, årsmøde, Odense.

Deltager: J. Banner, O.I. Hansen, M. Rohde, L. Uhrenholt (med poster x 2)

Dansk Selskab for Retsmedicin, Certificeringskursus, Kriminalteknik og Jura, Vanløse.

Deltagere: K. Lings, M. Rohde, B. Schumacher

Dansk Selskab for Retsmedicin, Kursus i Identifikation, København.

Deltagere: J. Banner, M. Gregersen, L.L. Jensen, M. Rohde, S. Ylijoki-Sørensen, A. Vesterby

EAFS 2006 (ENFSI), Helsinki, Finland.

Deltager: M. Johannsen

CHAMP Seminar, Bruxelles, Belgien.

Deltagere: M. Johannsen, C. Lindholst

Fast-fase ekstraktion AGILENT GC-MS, Århus.

Deltagere: M.F. Andreasen, E.M. Heinsvig, G. Kastorp, M. Johannsen, C. Lindholst

GL-ledertræning, DIEU, Silkeborg.

Deltager: M. Johannsen

God læring, DIEU, Silkeborg.

Deltager: M. Johannsen

Havarikommissionen for vejtrafikulykker (HVU), Randers.

Deltagere: I. Bayer Kristensen, L. Uhrenholt

International trauma symposium, Athen, Grækenland.

Deltager: O. Brink

International Whiplash Trauma Congress (IWTC 2006), Portland, Oregon, USA.

Deltager: L. Uhrenholt (med foredrag og poster)

Kursus i børnemishandling og omsorgssvigt samt konference om vuggedød, Soria Moria, Oslo, Norge.

Deltagere: M. Gregersen, L.L. Jensen, M. Rohde

Kursus i identifikation, Retsodontologisk Afdeling, Aarhus Universitet, Århus.

Deltager: M. Gregersen (med foredrag)

MPA-uddannelsen, Aalborg.

Deltager: O. Brink

Münchausen by proxy møde, Århus.

Deltager: M. Gregersen, A. Vesterby

Nordisk Kollokvium 2006, København.

Deltagere: E.M. Heinsvig, M. Johannsen, I. Rosendal

OLAU-kursus, Grundmodul 1.

Deltager: J. Banner

Olympus: Mikroskopikursus, Silkeborg Ferskvandscenter, Silkeborg.

Deltager: B. Schumacher

Onsite Training TEACH (Amphetamine Profiling), SKL.

Deltager: C. Lindholst

Ophold på The Havens Sexual Referral Centre, London, England.

Deltager: O.I. Hansen

Retspatologmøde, Odense.

Deltagere: J. Banner, M. Gregersen, I. Bayer Kristensen, B. Schumacher, M. Rohde

Retspatologmøde, Århus.

Deltagere: J. Banner, M. Gregersen (med foredrag), L.L. Jensen, I. Bayer Kristensen, M. Rohde, A.H. Thomsen, A. Vesterby

Seminar omkring basal PCR teori, København.

Deltager: M. Rohde

TIAFT 44th International Meeting, Ljubljana, Slovenien.

Deltagere: E.M. Heinsvig, I. Rosendal

TEACH (Training in Efficient Amphetamine Comparison using a Harmonised Methodology and Sustainable Database – TEACH MSD), Haag, Holland.

Deltager: C. Lindholst

TEACH (Training in Efficient Amphetamine Comparison using a Harmonised Methodology and Sustainable Database – TEACH MSD), Helsinki, Finland.

Deltager: C. Lindholst

TEACH (Training in Efficient Amphetamine Comparison using a Harmonised Methodology and Sustainable Database – TEACH MSD), Linköping, Sverige.

Deltager: C. Lindholst

The Association for European Cardiovascular pathology, Sec. Biennial Meeting, Århus.

Deltagere: S. Dalager, M.K. Larsen, I. Bayer Kristensen (med 3 foredrag)

The Royal College of Pathologists, Forensic Neuropathology, London, England.

Deltager: L.L. Jensen

Undervisning af bioanalytiker-studerende udi retsmedicin (2 moduler), Århus.

Deltager: O.I. Hansen (med foredrag)

Undervisning af Horsens Politi, Retskemisk Afdeling, Århus.

Deltagere: M. Johannsen (med foredrag), C. Lindholst (med foredrag)

Undervisning af politihundeførere: Narkotika, illegale lægemidler og anabolske steroider, Kolding.

Deltager: C. Lindholst (med foredrag)

Undervisning af skadestuepersonale fra Århus Sygehus udi retsmedicin, Århus.

Deltager: O.I. Hansen (med foredrag)

Viva E Basic User Training, Dade Behring.

Deltager: G. Kastorp

Whiplash Symposium for praktikere. Rygforskningscentret, Rygcenter Fyn.

Deltager: L. Uhrenholt (2 foredrag)

Workshop in Forensic Anthropology, Helsinki, Finland.

Deltager: K. Lings, M. Rohde

Workshop: Molekylær Medicin for patologer, Panum instituttet, København.

Deltagere: K. Lings, M. Rohde

8th World Conference on Injury Prevention and Safety Promotion, Durban, Sydafrika (WHO, Karolinska Institutet, Sverige, og University of South Africa).

Deltagere: O. Brink, O.I. Hansen

IX IRT International Symposium on Torture, Berlin, Tyskland.

Deltager: O.I. Hansen

12th ENFSI Drugs Working Group Meeting, Cracow, Polen.

Deltager: M. Johannsen

16th Nordic Conference on Forensic Medicine, Turku, Finland.

Deltager: J. Banner (med foredrag), L.L. Jensen, I. Bayer Kristensen (med foredrag), M. Rohde, A.H. Thomsen (med foredrag), A. Vesterby (med foredrag)

Flere af instituttets medarbejdere har tillige afholdt foredrag i foreninger m.m., haft indlæg ved møder i Dansk Selskab for Retsmedicin samt i forbindelse med undervisning af politi, jurister, jurastuderende m.v.

Det Teknisk-Administrative Personale på det retspatologiske afsnit har deltaget i følgende kurser og møder:

Molekylærmedicinske laboratorieanalyser (Bioanalytikerskolen). Seminar omkring basal pcr teori (Hvidovre Hospital). Kursus i personaleadministration og personalepolitik (Røsnæs). Database niveau I (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Samarbejde og samarbejdsudvalg (Aarhus Universitet). Kursus i Identifikation, Dansk Selskab for Retsmedicin (København).

Det Teknisk-Administrative Personale på det retskemiske afsnit har deltaget i følgende kurser og møder:

Fast-fase ekstraktion AGILENT GC-MS, Mikrolab (Retskemisk Afdeling). Rent vand i laboratoriet (Millipore). Onsite training TEACH (Amphetamine Profiling) (SKL). Møde vedrørende indkøbsforhold (Aarhus Universitet). Diplomuddannelse i bioteknologi, procesteknologi og kemi (Ingeniørhøjskolen, Odense). Billedbehandling Paint Shop Pro (Psykiatrisk Hospital, Århus). Biotech Forum + ScanLab messe (Bella Center, København). Kroppen på arbejde (Aarhus Universitet). Anvendelse af regneark til talbehandling/Regneark niveau 1 (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Design af regnskabsmodeller/Regneark niveau 2 (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Basal lægemiddellære (AMU). Viva E Basic User Training (Dade Behring). Temamøde vedrørende Kemisk APV og Zoneklassificering (Aarhus Universitet). Risikovurdering på laboratoriet (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Medarbejderudviklingssamtalen (MUS) (Århus Købmandsskole/Aarhus Universitet). Kapillargaschromatografi (Laborantskolen, København). Introduktionskursus for nyansatte (Aarhus Universitet).

Bygningsmæssige forhold

Instituttets afdeling for retspatologi og klinisk retsmedicin har til huse i Århus Sygehus's (tidl. Århus Kommunehospital) gamle patologisk-anatomiske institut, hvor der findes kontorer, personundersøgelsesrum og histologiske laboratorier samt værksted. Obduktionerne finder sted i den lille sektionssstue på Århus Sygehus' Patologiske Institut (NBG), ligesom man anvender dette instituts store sektionssstue, morgue og genkendelsesrum.

På grund af dårlige pladsforhold benytter instituttet stadig to "skurvogne" til kontorer og spise/mødefaciliteter.

Den retskemiske afdeling har til huse i en laboratoriebygning på Psykiatrisk Hospital i Risskov. Der er således en afstand på ca. 3 km mellem de to afdelinger.

De bygningsmæssige forhold for den retspatologiske afdeling er fortsat stærkt kritisable. Bygningerne er alt for små og opfylder langt fra de krav, der stilles til arbejdssikkerhed, retssikkerhed og en fornuftig arbejdsgang for personalet, ligesom også den retskemiske afdeling mangler plads. Instituttet har gennem mange år påpeget de dårlige bygningsmæssige forhold over for Det sundhedsvidenskabelige Fakultet og Rektor samt Videnskabsministerium og Justitsministerium.

Instituttet og Teknisk Forvaltning, Aarhus Universitet, udarbejdede i 1994 en dimensioneringsanalyse.

I 2003 blev de nødvendige godkendelser bragt på plads, og det blev besluttet, at amtet skulle bygge det nye retsmedicinske institut på Skejby Universitetshospital; arkitektfirmaet C.F. Møller og rådgivende ingeniørfirma Søren Jensen blev af amtet udvalgt til at stå for projektet.

I 2005 påbegyndtes byggeriet langt om længe; bygningen forventes at stå klar til indflytning ved udgangen af 2007.

Det af instituttet nedsatte byggeudvalg, som fra starten har haft lektor Ingrid Bayer Kristensen (nu vicesstatsobducent) som formand, har haft mange og løbende møder med relevante fagpersoner for at få byggeriet til at forløbe godt og planmæssigt, hvilket er lykkedes; der blev således holdt rejsegilde den 27. september 2006. Instituttet var forinden sammen med arkitekter og ingeniører på inspirations-besøg på Retsmedicinsk Institut i Hamburg, Tyskland, i maj 2006.

Ved udflytningen vil de bygningsmæssige faciliteter og lokaler til "Center for overgreb mod børn" stå klar til at blive taget i brug. Her vil de retslægelige undersøgelser og politiets videoafhøringer af børn finde sted; centeret bliver det første af sin art i landet.

Undervisning

Prægraduat undervisning:

De medicinske studerende modtager undervisning i retsmedicin på 2. del. Der afholdes 30 forelæsninger samt tillige demonstrationer.

Formålet med undervisningen i retsmedicin er at bibringe de studerende kendskab til medicinallovgivning, retskemi, retsgenetik, klinisk retsmedicin og retspatologi, herunder døds måder, dødsårsager, døds mekanismer m.m., således at de kan forholde sig til retsmedicinske problemstillinger i hverdagen.

Endvidere varetager instituttets fastansatte medarbejdere vejledning af forskningsmetodologistuderende, 1-2 per semester, og andre, som deltager i undervisnings- og forskningsopgaver.

Eksamen i retsmedicin:

Ved vintereksamen 2005/-06 er eksamineret 120 studerende, ved sommereksamen 132 studerende.

Postgraduat undervisning og undervisning af andre faggrupper:

Postgraduat kursus for personale ved "Center for Voldtægtsofre", Århus Sygehus, og ved Retsmedicinsk Instituts Regionalafsnit for Klinisk Retsmedicin, Herning og Aalborg.

Undervisning på Sundhedsstyrelsens A-kursus i kardiovaskulær patologi; hjertets impuls og ledningssystem samt aorta.

Praktisk demonstration og undervisning ved de retslægelige obduktioner samt foredrag om retsmedicin for relevante faggrupper.

Forskning

Strategi og visioner

Et vigtigt grundlag for instituttets forskning er det materiale, som udgør det rekvirerede arbejde for justitsvæsenet (statsobducenturet). Instituttets størrelse og særlige karakter nødvendiggør, at den retsmedicinske forskning drives i samarbejde med andre institutter og afdelinger i ind- og udland.

I maj 2005 nedsatte man en arbejdsgruppe til at sammenfatte en forsknings- og udviklingsstrategi for instituttet, og i marts 2006 forelå konsensus for strategien for instituttets videnskabelige medarbejdere.

Det er hensigten at markere og udvikle instituttets forsknings- og vidensformidling såvel nationalt som internationalt, at samle og prioritere instituttets forskningsindsats og –områder, for at synliggøre instituttets forskningskapacitet og muligheder internt som eksternt, og for at løfte og styrke forskningsudbyttet.

Det er instituttets visioner og mål, at der foreligger en strategiplan for forskning og metodeudvikling, at forskningen udføres af mindst samme standard som sammenlignelige institutter i ind- og udland (Norden), at være præsenteret i centre, udvalg og lignende, hvor et retsmedicinsk synspunkt kan være med til at påvirke den samfundsmæssige udvikling, styrke og målrette instituttets forskningsfelter, og optimere rekrutteringen til faget ved at skabe et forskningsbaseret uddannelsesmiljø.

Der er hertil angivet en række succeskriterium og opstillet følgende seks ligestillede forskningsområder, som dækker instituttets forskning, og som er i overensstemmelse med fakultets/universitetets prioritering for forskningen i området ”Forebyggelse, sundhedsfremme m.v.”.

1. Overvågning af narkotikamarkedet og narkotikamisbrugets epidemiologi; psykosociale og sundhedsmæssige konsekvenser.
2. Kortlægning af ulykker og suicidier: Traumetyper og –mekanismer; patoanatomiske forandringer samt betydning af forgiftningstilstande.
3. Metodeudvikling – udvikling af diagnostiske metoder inden for retskemi, retspatologi og klinisk retsmedicin.
4. Volds- og sædelighedsforbrydelsernes epidemiologi.
5. Årsager til spæd- og børnedødsfald – epidemiologi, medfødte og genetiske lidelser, infektøse mekanismer samt vuggedød.
6. Antropologi – bevægeapparatets udvikling, sygdomme og biomekanik samt traumatisk forårsagede skeletforandringer før og nu.

Igangværende projekter

Klinisk retsmedicin og retspatologisk forskning

Deadhep; HIV og hepatitis blandt narkorelaterede dødsfald. Formålet er at monitorere forekomsten af disse sygdomme i en socialt stigmatiseret gruppe, der ofte er ukendt af myndighederne. Effekten af forebyggende tiltag som vaccination måles.

J. Banner (kontaktperson)

Morfologi og patoanatomisk af halscolumnas facetled hos trafikdræbte specielt med henblik på whiplashtraumet - et patoanatomisk og billeddiagnostisk studie.

L. Uhrenholt (ph.d. studium)

"En case-kontrolleret psykologisk autopsi af ældres selvmord". Projektansvarlige: Jan-Henrik Winsløw, Gerontopsykiatrisk Afdeling, Psykiatrisk Hospital & Center for Gerontopsykologi, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet, og Elene Fleischer, ph.d. tilknyttet Afdeling P, Odense Universitetshospital.

I. Bayer Kristensen (kontaktperson), Carsten Hansen

Generelle og lokaliseringsafhængige forhold ved åreforkalkning.

S. Dalager-Pedersen (ph.d. studium)

Vejledere: Professor dr. med. William Paaske (hovedvejleder), Hjerter-lunge-kirurgisk afd. T, Skejby Sygehus, professor, dr. med. Erling Falk, Hjertemedicinsk afd. B, Skejby Sygehus, og lektor Ingrid Bayer Kristensen, Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet.

"Genetics in Suicide and Its Interplay with Psychiatric Disorders". Projektansvarlige: Ping Qin, The National Center for registerbased Research, Aarhus University, Preben Bo Mortensen, The National Center for registerbased Research, Aarhus University, Ole Mors, Institute for Basic Psychiatric Research, Psychiatric Hospital in Aarhus.

I.B. Kristensen (kontaktperson)

Genetiske variationer i cellulært stress-respons som årsag til spæd- og småbørnsdød.

M. Rohde (ph.d. studium).

Projektet udføres i samarbejde med Institut for Human Genetik, Aarhus Universitet, og Molekylær Medicinsk Forskningsenhed, Skejby Sygehus.

Hovedvejleder: Jytte Banner.

Voldtægt og voldtægtsforsøg i Århus Amt; epidemiologiske, retsmedicinske og juridiske aspekter samt helbredsmæssige, psykiske og sociale konsekvenser af voldtægt.

O.I. Hansen (ph.d. studium)

Holdninger til voldtægtsofre i Danmark.

Tre undersøgelser, som har til formål henholdsvis at afdække involverede faggruppers holdninger til voldtægtsofre, undersøge hvorledes personfaktorer korrelerer med voldtægtsholdninger samt evaluere på muligheden for at ændre uhensigtsmæssige voldtægtsholdninger blandt folkeskoleelever i Danmark.

Cand.psyk. R. Bramsen (ph.d. studium)

I samarbejde med Psykologisk Institut ved professor Ask Elklit, Center for Voldtægtsofre, Århus, ved psykolog Maiken Knudsen og Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, ved vicesstatsobducent Jytte Banner (medvejleder).

Does In-Home Sampling for test of Chlamydia Trachomatis Improve the Post-Rape Follow-Up?

O.I. Hansen (kontaktperson)

Sædelighedsforbrydelser mod børn, epidemiologiske, retslægelige, lægelige og juridiske aspekter m.v. i samarbejde med Center for seksuelt misbrugte børn, Børneafdelingen, Skejby Sygehus, Århus Politi og Institut for Folkesundhed.

A. Vesterby (kontaktperson)

"Mikro CT-skanning histomorfometrisk og finit elementanalyse af humane tænder omgivende alveolær knogle" i samarbejde med Afdeling for Ortodonti, Århus Tandlægeskole, Aarhus Universitet.

L. Uhrenholt (kontaktperson)

Epidemiologisk opgørelse af børnedødsfald obduceret på Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet.

J. Banner, M. Rohde, L.L. Jensen

Crash-related homicides and criminal prosecution practices in Denmark.

M.D. Freeman, Oregon Health Sciences University School of Medicine, USA, B. Schumacher, L. Uhrenholt, H. Iversen, Århus Politi, og A. Vesterby

Hjerneforandringer hos pludselig uventet spædbarnsdød: Hyppigheden af iltmangel og neurotrope vira. Studiet gennemføres dels i Australien, dels i Danmark.

L.L. Jensen, J. Banner, R. Byard (Adelaide, Australien)

Retskemisk forskning

Det illegale stofmarked i Århus - 10 år efter.

M.F. Andreasen, E. Kaa, C. Lindholst

Drug-profiling: Udvikling og implementering af harmoniserede metoder til sammenligning af narkotika på europæisk og internationalt plan.

C. Lindholst, M. Johannsen, E. Kaa

Dødelige forgiftninger med selektive serotoninoptagshæmmere.

A.C. Hansen, I. Bayer Kristensen m.fl.

Illegale stoffer: Undersøgelse af stoffer på det illegale stofmarked med hensyn til forekomst og renhed, bl.a. "Narkotika på gadeplan" og "Ecstasyovervågning".

E. Kaa, M. Johannsen, M.F. Andreasen, C. Lindholst

Narkomandødsfald i Danmark.

De retskemiske afdelinger fra hhv. København, Århus og Odense

Nordiske narkomandødsfald.

De nordiske retskemiske afdelinger fra hhv. Danmark, Sverige, Norge og Finland

Udvikling og validering af LC-MS-MS og GC-MS analyse af lægemidler og narkotika i blod- og urinprøver.

M.F. Andreasen, E.M. Heinsvig, A.P.F. Petersen, I. Rosendal

Prospektive eller retrospektive undersøgelser over forekomst af alkohol, lægemidler og narkotika i biologisk materiale fra retslige obduktioner eller hospitaler.

A.C. Hansen (kontaktperson)

Udvikling og validering af analysemetoder til påvisning af lægemidler og narkotika i "uvante" biologiske matricer som hår og spyt.

M.F. Andreasen, E.M. Heinsvig, R. Birkler, M. Johannsen

En case kontrolleret psykologisk autopsi af ældres selvmord.

A.C. Hansen samt Center for Gerontopsykiatrisk Afdeling, Psykiatrisk Hospital, Århus, m.fl.

Forekomsten af alkohol, medicin og narkotika i ofre for voldtægt og voldtægtsforsøg undersøgt på Center for Voldtægts ofre, Århus – Nye metoder til påvisning af drugrape.

M. Johannsen, R. Birkler, O.I. Hansen, O. Brink, A. Vesterby

Undersøgelse og analyse af illegale og forfalskede lægemidler og anabolske steroider.

M. Johannsen, C. Lindholst

Udvikling og validering af metodik til analyser i lavt niveau og på prøver udtaget minimalt – eller non-invasivt (clinical forensic analysis and toxicology).

M. Johannsen, C. Lindholst

Forskeruddannelse:

Instituttet havde i 2006 fem ph.d. studerende:

Kiropraktor Lars Uhrenholt med emnet: Morfologi og patoanatomi af halscolumnas facetled hos trafikdræbte, specielt med henblik på whiplashtraumet – et patoanatomisk og billeddiagnostisk studie.

Vejledere: Læge, ph.d. Ellen Hauge, Reumatologisk Afdeling U, Århus Sygehus NBG, overlæge Edith Nielsen, Neuroradiologisk Afdeling, Århus Sygehus NBG, Markil Gregersen (hovedvejleder) og Annie Vesterby.

Læge Ole Ingemann Hansen med emnet: Voldtægt og voldtægtsforsøg i Århus Amt: Epidemiologiske, retsmedicinske og juridiske aspekter samt helbredsmæssige, psykiske og sociale konsekvenser af voldtægt”.

Vejledere: Overlæge, ph.d. Ole Brink (hovedvejleder), Ortopædkirurgisk Center, Århus Sygehus THG, professor Svend Sabroe, Epidemiologisk Afdeling, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet, professor, cand.psyk. Ask Elklit, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet, og Annie Vesterby.

Læge Marianne Rohde med emnet: Genetiske variationer i cellulært stress-respons som årsag til spæd- og småbørnsdød.

Vejledere: Professor, dr.med. Niels Gregersen, Molekylær Medicinsk Forskningsenhed, Skejby Sygehus, professor, dr.med. Steen Kølvraa, Institut for Human Genetik, Aarhus Universitet, og Jytte Banner (hovedvejleder).

Læge Søren Dalager-Pedersen med emnet: Generelle og lokaliseringsafhængige forhold ved åreforkalkning.

Vejledere: Professor dr. med. William Paaske (hovedvejleder), Hjerte-lunge-karkirurgisk afd. T, Skejby Sygehus, professor, dr. med. Erling Falk, Hjertemedicinsk afd. B, Skejby Sygehus, og lektor Ingrid Bayer Kristensen, Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet.

Cand.psyk. Rikke Holm Bramsen med emnet: Holdninger til voldtægts ofre i Danmark. Tre undersøgelser, som har til formål henholdsvis at afdække involverede faggruppers holdninger til voldtægts ofre, undersøge hvorledes personfaktorer korrelerer med voldtægtsholdninger samt evaluere på muligheden for at ændre uhensigtsmæssige voldtægtsholdninger blandt folkeskoleelever i Danmark.

I samarbejde med Psykologisk Institut ved professor Ask Elklit, Center for Voldtægts ofre, Århus, ved psykolog Maiken Knudsen og Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, ved vicesstatsobducent Jytte Banner (medvejleder).

Bachelorprojekt:

Stud.scient. Mette Louise Hallager Mantel: Kvantitering af gamma-hydroxybutansyre (GHB). Bachelorprojekt udført på Retskemisk Afdeling. Hovedvejleder: Mogens Johannsen, Retskemisk Afdeling. Intern vejleder: Troels Skrydstrup, Kemisk Institut, Aarhus Universitet.

Gæstestuderende/gæsteforskere:

Instituttet har ikke haft gæstestuderende eller gæsteforskere i 2006 med længere ophold; dog kort gæstebesøg af instituttets associerede lektor Michael Freeman, Oregon Health Sciences University School of Medicine, U.S.A.

Gæsteforelæsere:

Professor, dr.med. Niels Morling, Retsgenetisk Afdeling, Retsmedicinsk Institut, København. Lektor, ph.d. Michael D. Freeman, Oregon Health Sciences University School of Medicine, U.S.A.

Vicestatsobducent Peter Thiis Knudsen, Retsmedicinsk Institut, Odense.

Forsknings- og undervisningsmidler (forbrug)

<i>Ordinær virksomhed (løn og drift):</i>	4.414.248
<i>Fondsfinansieret virksomhed</i>	375.332
Aarhus Universitets Forskningsfond: Vold og voldtægtsforsøg i Århus Amt (Annie Vesterby).....	19.087
Egmont Fonden: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	1.616
EU-generelt: Profiling of amphetamine (Elisabet Kaa)	1.781
EU-generelt: TEACH (Christian Lindholst)	207.256
Kong Christian IX og Dronning Louises Fond: Inflammatoriske mekanismer ved SIDS-relation til fald (Jytte Banner)	4.646
L.F. Foghts Legat: Inflammatoriske mekanismer ved SIDS – relationer til fald i incidensen (Jytte Banner).....	10.827
Nordea Danmark Fonden: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	1.263
Sundhedsstyrelsen: Narkotika på gadeplan (Elisabet Kaa).....	10.534
Sundhedsstyrelsen og Rigspolitiet: Ecstasy projekt 2005 – 2007 (Elisabet Kaa).....	67.200
Sygekassernes Helsefond: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	15.122
Trygfonden: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner)	1.000
Århus kommunale skolevæsen: Undervisnings CD-rom for unge om voldtægt med titlen: "Sandhed og konsekvens om unge og voldtægt" (Jytte Banner).....	35.000

Publikationer, foredrag og poster

Banner, J 2006, "Det er forbudt at ruske børn". Foredrag ved Forskningens døgn, Aarhus Universitet, Århus.

Banner, J 2006, "A family tragedy and a forensic puzzle". Fremlagt ved 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, Turku, Finland.

Banner, J 2006, "Truth and consequence – an interactive (CD-rom) training-programme for adolescents about rape". Præsenteret ved 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, Turku, Finland.

Banner, J 2006, "A family tragedy and a forensic puzzle". Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, Århus.

Banner, J 2006, "Truth and consequence – an interactive (CD-rom) training-programme for adolescents about rape". Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, Århus.

Centeno CJ, Kisiday J, Freeman MD, Shultz JR 2006, "Partial regeneration of the human hip via autologous bone marrow nucleated cell transfer: a case study". Paper. *Pain Physician* 2006;9:135-7.

Christensen, L., Thomsen, A.H., Kristensen, I.Bayer, 2006, "Firearm-deaths Investigated at the Institute of Forensic Medicine, Aarhus University 1995-2004". Fremlagt ved 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, Turku, Finland.

Christensen, P.B., Kringsholm, B., Banner, J., Thomsen, J., Cowan, S., Stein, G.F., Jürgensen, G.W., Grasaasen, K., Georgsen, J., Pedersen, C, 2006, "Surveillance of HIV and viral hepatitis by analysis of samples from drug related deaths". *Eur J. Epidemiol.*, vol. 21 nr. 5, s. 383-387.

Dalager, S., Kristensen, I.B., Paaske, W.B., Falk, E, 2006, "Adventitial Lymphocyte Infiltration – A marker of Systemic Inflammatory Activation and Coronary Death?". Fremlagt ved Sec. Biennial Meeting of The Association for European Cardiovascular Pathology, Århus.

Dalager, S., Kristensen, I.B., Paaske, W.B., Falk, E, 2006, "Age and location dependent variations in atherosclerosis – implications for artery-specific atherogenesis". Poster ved Sec. Biennial Meeting of The Association for European Cardiovascular Pathology, Århus.

Freeman MD, Croft AC, Rossignol AC, Centeno C, Elkins W, 2006, "Chronic neck pain and whiplash: a case/control study of the relationship between acute whiplash injuries and chronic neck pain". Paper. *Pain Res Manag* 2006;11(2):79-83.

Freeman MD, 2006, "The problem with probability". Paper. *Trial*, March 2006, 58-61.

Freeman MD, 2006, "Litigating Major Auto Injury and Death Cases"; Forensic Science (volume 2 of Litigating Major Auto Injury and Death Cases, Koehler K, Freeman MD). *ThomsonWest Publishers, NY*.

Freeman MD, 2006, "Probability and pathological findings in suicide versus homicidal hanging deaths; a case study". Proceedings of 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, June 15-17, 2006, Turku, Finland 2006:15-6.

Freeman MD. Injury Pattern Analysis as a means of driver determination in a vehicular homicide investigation. Proceedings of 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, June 15-17, 2006, Turku, Finland 2006:38-9.

Freeman MD, Centeno CJ, Merskey H, Teasell R, Rossignol AM, 2006, "Greater injury leads to more treatment for whiplash: no surprises here". *Arch Int Med* 2006;166(11):1238-9.

Freeman MD, Centeno C. Alar, 2006, "Transverse and Apical Ligament Strain due to Head-Turned Rear Impact". *Spine* 2006;31(17):2030

Gregersen, M, 2006, "Retsmedicinsk Identifikation". Foredrag ved Kursus i identifikation, Ret-sodontologisk Afdeling, Aarhus Universitet, Århus.

Gregersen, M, 2006, "Excited delirium syndrome". Foredrag ved Retspatologimøde, Retsmedi-cinsk Institut, Aarhus Universitet, Århus.

Gregersen, M, 2006, "Examination and identification of the Danish 17th-Century Nobleman Lau-rids Ebbesen". *Forensic Sci.Med.Pathol.*, vol. 2 nr. 1, s. 51-58.

Gregersen, M, 2006, Kapitel: "Injury, fatal and non-fatal: transportation injury – air disasters". *Encyclopaedia of Forensic and Legal Medicine*, Editor: J. Payne-James. Elsevier, Oxford 2005 (udgivet 2006).

Hansen, A.C., Jespersen, B., Kristensen, I. Bayer, 2006, "Forgiftningsselv mord undersøgt på Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, i perioden 1994-2003". *Ugeskr Læger*, vol. 168 nr. 42, s. 3627-3629.

Hansen, O.I. 2006, Undervisning af bioanalytiker-studerende udi retsmedicin (2 moduler), Århus.

Hansen, O.I. 2006, Undervisning af skadestuepersonale fra Århus Sygehus udi retsmedicin, Århus.

Hansen, O.I., Vesterby, A., Elklit, A., Brink, O., Knudsen, M, 2006, "The Western Danish Sexual Assault Centre". I *8th World Conference on Injury Prevention & Safety Promotion – abstract book*, Sydafrika.

Hansen, O.I, 2006, "The Western Danish Center for Prevention, Treatment and Research of Sexual Assault". *Scandinavian Journal of Forensic Science*, vol. 12 nr. 1, s. 25-29.

Hansen, O.I, 2006, "Presentation of the Western Danish Sexual Assault Center", i *Programme and Abstract from the PhD Day 2006*, s. 172.

Hansen, O.I., Nieman, I., Lidang, M., Baandrup, U., Pedersen, L.K., Svanholm, H, 2006, "Cancer cervicis uteri i Århus Amt efter indførelse af screening". I *DSPAC årsmøde 2006*, Grafik og Klinisk foto, Odense Universitetshospital, s. 172.

Jensen, L.L., Lings, K., Banner, J 2006, "Forekomst af maligne tumorer ved retsmedicinske obduktioner i Århus i 1999-2004". Fremlagt ved Årsmøde i Dansk Selskab for Patologi, Anatomi og Cytologi, Odense.

Jensen, L.L., Banner, J., Bendix, K 2006, "Lethal cerebral haemorrhage as initial manifestation of acute myelogenous leukaemia in a young man". Fremlagt ved 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, Turku, Finland.

Johannsen, M 2006, "Nye og kommende misbrugsstoffer på det illegale marked. Foredrag for Horsens Politi på Retskemisk Afdeling, Århus.

Kaa, E., Johannsen, M., Andreasen M.F., Lindholst, C., Breum Müller, I., Rollmann, D, 2006, "Ecstasy in Denmark 2005". Aarhus Universitet, Århus.

Kaa, E., Johannsen, M., Andreasen M.F., Lindholst, C., Breum Müller, I., Rollmann, D, 2006, "Narkotika på gadeplan 2005". Aarhus Universitet, Århus.

Kaarstad, K., Rohde, M., Larsen, J., Eriksen, B., Lange Thomsen, J, 2006, "The detection of female DNA from penis in sexual assault cases". *Journal of Clinical Forensic Medicine (online)*.

Larsen, M.K., Kristensen, I.B, 2006, "Sudden unexpected death due to unknown endocarditis". Poster ved Sec. Biennial Meeting of The Association for European Cardiovascular Pathology, Århus.

Lindholst, C 2006, "Narkotika, illegale lægemidler og anabolske steroider". Foredrag for Horsens Politi på Retskemisk Afdeling, Århus.

Lindholst, C 2006, "Narkotika, illegale lægemidler og anabolske steroider". Foredrag for politihundeførere, Kolding.

Lindholst, C., Kaa, E., Andreasen, M.F 2006, "Det illegale stofmarked i Århus 2002-2003". 1. udg., Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet.

Mikkelsen, S., Frandsen, H., Vesterby, A., Brink, O 2006: "Who seeks testing for sexually transferred diseases (STD) after sexual assault?". *Scandinavian Journal of Forensic Sciences*, nr. 2, s. 84-87.

Rohde, M., Banner, J, 2006, "The use of fibroblast cultures in research and forensic medicine. Post-mortem sampling of Achilles-tendons in cases of sudden infant death, evaluation after 17 years". Fremlagt ved 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, Turku, Finland.

Rohde, M., Vesterby, A., Banner, J., Brink, O 2006, "Rape and Attempted Rape in Aarhus County, Denmark. Police Reported and Unreported Cases". *Forensic Sci. Med. Pathol.*, vol. 2 nr. 1, s. 33-38.

Rohde, M., Banner, J, 2006, "Respiratory Tract Malacia. Possible cause of sudden death in infancy and early childhood". *Acta pædiatrica, International Journal of Pædiatrics*, vol. 95 nr. 7, s. 867-70.

Steentoft, A., Teige, B., Holmgren, P., Vuori, E., Kristinsson, J., Hansen, C., Ceder, G., Wethe, G., Rollmann, D, 2006, "Fatal poisoning in Nordic drug addicts in 2002". *Forensic Science International*, nr. 160, s. 148-156.

Thomsen, A.H., Gregersen, M.E.G, 2006, "Suicide by carbon monoxide from car exhaust-gas in Denmark 1995-1999". *Forensic Science International*, nr. 161, s. 41-46.

Thomsen, J., Kristensen, I. Bayer, Ottosen, P.D, 2006, "The Histological Demonstration of Lipids in the Proximal Renal Tubules of Diabetic Coma". *Forensic Science, Medicine and Pathology*, Fall 2006, Volume 2, Issue 4, pps. 249-252.

Uhrenholt, L 2006, "Forensic medical findings in the cervical spine of road traffic crash fatalities – a microscopical view". Foredrag ved International Whiplash Trauma Congress 2006, Portland, Oregon, USA.

Uhrenholt, L 2006, "Cervical spine histological sections produced from large undecalcified specimens". Fremlagt ved årsmøde i Dansk Selskab for Patologi og Cytologisk Anatomi, Odense.

Uhrenholt, L 2006, "Injuries to the cervical spine facet joints of a road traffic crash fatality – a case report". Fremlagt ved årsmøde i Dansk Selskab for Patologi og Cytologisk Anatomi, Odense.

Uhrenholt, L 2006, "Trafikmedicin – whiplash og hjernerystelse". Foredrag ved Forskningens døgn, Aarhus Universitet, Århus.

Uhrenholt, L 2006, "Traumemekanismer ved klassisk whiplash – påkørsler bagfra ved lav hastighed". Fordrag ved Whiplash Symposium for praktikere. Rygforskningscentret, Rygcenter Fyn.

Uhrenholt, L 2006, "Diskrete skader på columna cervicalis". Fordrag ved Whiplash Symposium for praktikere. Rygforskningscentret, Rygcenter Fyn.

Uhrenholt, L, Ullerup, R, Vesterby, A, Gregersen, M.E.G 2006, "Examination of Cervical Spine Histological Sections – A Technical Note". *The Journal of Whiplash & Related Disorders*, vol. 5 nr. 1, s. 55-60.

Uhrenholt, L, Ullerup, R, Vesterby, A, Gregersen, M.E.G 2006, "Preparation of large osteo-cartilaginous histological sections". I *Programme and Abstract from the PhD Day 2006*, s. 94.

Vesterby, A 2006 "Research on deceased: legal and ethical aspects". Foredrag ved 16th Nordic Conference on Forensic Medicine, Turko, Finland.

Vesterby, A 2006 "Retslægelige undersøgelser af børn udsat for seksuelt overgreb". *Ugeskrift for Læger*, nr. 168, s. 3511-3513.

Formidling

Optræden i pressen

Hansen, Ole Ingemann: Voldtægt, UPS, TvDanmark Østjylland 22.03.2006.

Vesterby, Annie: Deltagelse i pressemøde i forbindelse med præsentation af rapport: "Obduktion og forskning på afdøde", udgivet af Etisk Råd og CVK.

Børnehuset

Tre skitseforslag

Artiklen "Børnehuset" bygger på arkitektstuderende Malin Ekberg, Mattias Karlsson og Nana Lunøs arbejde med og resultater af opgaven "Et Børnehus" som de gennemførte i efterårssemesteret 2004 med retsmedicinere Annie Vesterby og lektor arkitekt Mogens Brandt Poulsen som vejledere.

"Forslag til udformning af de fysiske rammer for afhøring, undersøgelse og hjælp til seksuelt misbrugte børn og unge" var den lange titel på Malin Ekberg, Mattias Karlsson og Nana Lunøs projektopgave, Arkitektskolen Århus 2004.

Initiativet til opgaven kom fra retsmedicineren Annie Vesterby, Aarhus Universitet. Baggrunden var en oplevelse af, at de eksisterende rammer for mødet mellem de børn og unge, som kunne være udsat for seksuelt overgreb, og politi, læger og psykologer er utilstrækkelige for etablering af den fortrolighed, der er nødvendig for at myndighederne bedst muligt kan tage vare om denne meget vanskelige opgave.

Det aktuelle udgangspunkt for opgaven var regeringsbeslutningen om en øget indsats for seksuelt misbrugte børn i Danmark (1), og planerne for etablering af et børnecenter på Århus Universitetshospital (2). Sammenlignende centre som erfaringsgrundlag fandtes ikke, om end Barnehuset på Island har været en inspirationskilde (3).

Der foreligger ikke egentlige erfaringer om etablering og drift af lignende centre, hverken herhjemme eller i udlandet.

Projektet blev fulgt af Annie Vesterby, Bjarne Lauersen, Århus Politi, og arkitekt MAA Ib Valdemar Nielsen.

Rumlig skitsering som analyse

"Nogle fremtider kan man forudsige. Andre må man designe".

Det udgjorde en særlig arkitektfaglig udfordring, at der ikke findes forbilleder. Der ville således være lejlighed til at bruge den skitserende rumlige analyse i forbindelse med en bevidst følelse sig frem i rummet mellem faglig praksis og forskning.

I indledningen til artiklen "Skitserende programanalyse" Nordisk Arkitekturforskning 1. 2004, skriver Inge Mette Kirkeby:

"Skitserende programanalyse er en måde at undersøge en opgaves løsningsmuligheder på. Den anvender arkitektens gængse arbejdsmåde ved tegnebordet, hvor forskellige løsningsmodeller uafslædt opstilles og sammenlignes. Den skitserende programanalyse tager sit udgangspunkt i denne praksis, men adskiller sig ved i stedet for at have et enkelt resultat som hovedsigte at lægge vægt på den systematiske belysning af mulighederne for at give opgaven form". Senere i artiklen lyder det med reference til den hollandske arkitekt Taeke de Jong: "Nogle fremtider kan man for-

udsige. Andre må man designe” (4).

Den rumlige skitsering giver mulighed for bredere drøftelser og dybere undersøgelser mellem de deltagende fagpersoner. Forestillingerne om resultatet føres ud af den enkeltes bevidsthed, idet der med den rumlige skitsering skabes fælles billeder. I den skitserende programanalyse bredes løsningsmulighederne ud, og bevidstheden om de valg, der skal træffes, kan præciseres.

Projektet har en ambition om at se opgaven fra barnets synspunkt og skabe ”ideelle” rammer omkring undersøgelse, forhør af og hjælp til børn, som har været udsat for seksuelle overgreb.

Grundlaget for arkitektopgaven

I indledningen til programmet skriver de studerende:

”De fleste børn føler stor skam over det, som er sket og er ofte bange for at afsløre den, som har begået overgrebet. For at få den nødvendige hjælp må barnet igennem en labyrint af institutioner og personer. Barnet afhøres hos politiet, undersøges af en læge på sygehuset og træffer en psykolog et tredje sted. Tanken med ”center for misbrugte børn” er at erstatte ”labyrinten” med forskellige institutioner med en.

Det første oplæg, der blev præsenteret, byggede på refleksioner over de oplysninger, der kunne udledes af ”Forslag til en samlet og koordineret indsats for seksuelt misbrugte børn på Børneafdelingen, Skejby Sygehus” (2) og fra de faglige samtaler, de studerende havde med engagerede personer og studiebesøg på relevante institutioner.

Tre temaer prægede fra begyndelsen arbejdet:

- placeringen af centeret
- teamet overgange mellem funktioner, herunder adgangen til centeret
- barnets oplevelse af centeret og møderne med læge, politi og psykolog

De tre temaer blev sammenfattet i historien om Anna. I en kort tekst og med poetiske illustrationer beskrev Malin Ekberg, hvordan pigen Anna sammen med sin mor finder centeret, hvordan de modtages og tilbringer tiden mellem undersøgelser, forhør og den psykologiske hjælp. Det er Annas tanker, oplevelser og ønsker, der udgør den røde tråd i historien, og herudfra formuleredes kravene til udformningen af ”børnehuset”. Krav, som gik fra overordnede tanker om placeringen i forhold til omgivelserne til detaljerede ønsker til indretningen. Historien om Anna blev udgangspunktet for det videre forløb.

Arkitektprogrammet

Gruppen udarbejdede et fællesprogram med tilføjelser, som knyttede huset til en placering på tre forskellige steder: En ubebygget grund i centrum af Århus, udnyttelsen af taget på kontorhuset ved Europa Plads ved Århus Havn og en grund i nærheden af Århus Universitetshospital.

Intentionerne fra historien om Anna blev uddybet og omsat til et rumprogram med en præcisering af de følsomme krav og en indkredsning af funktions- og arealkrav.

Hovedelementerne var:

1. Rumforløb - barnets kontakt med centeret.
2. Nødvendige rum for centerets faglige og administrative virke.

Af hensyn til børnene opdeles centeret i to adskilte dele. En åben og imødekommende børnedel og en lukket administration.

Karakteren af de overvejelser, der indgik som forudsætning for formgivningen på alle opgavens niveauer, fremgår af de følgende uddrag:

Tryghed

”Tryghed gennem usynlighed kan skabes i samvær med mange mennesker. Man skjuler sig og forsvinder i mængde, bliver anonym.

Disse aspekter af tryghed viser behov for en overskuelig bygning med en klar struktur og en tydelighed, som ikke forvirrer barnet. Barnet skal føle sig ”hjemme” i miljøet og forstå, hvor man må sidde, stå og bevæge sig”.

Nærhed

”For de fleste børn, som har været udsat for fysiske overgreb har omfavningen mistet sin evne til at give barnet tryghed. Referencer til det byggede kan dog hentes i omfavningen eksempelvis i, hvordan bygningen møder og tager imod den besøgende.

Bygningen skal nå ud til barnet, åbne sig, lede ind og give en ryg at læne sig op af. ”Ryggen”, muren eller væggen beskytter og lukker resten af verden ude – den besøgende føler sig tryg”. Som omfavningen kan rummene behandles til at møde barnets krop. Varme og blødhed skabes gennem valg af materialer og formgivningen”.

Overgange

”En situation, hvor overgangen er meget vigtig, er ved ankomsten, hvor man bevæger sig udefra og ind.

Det er svært at tage skridtet indenfor, fordi man ved, at så snart man er inde, er man i fokus. Derfor er det vigtigt, at bygningen i dens arkitektur tager mod barnet og dets ledsager. På samme tid er det vigtigt, at bygningen er anonym og dermed indpasset i omgivelserne, så omgivelserne ikke er opmærksomme på, at man nu går ind i centeret for misbrugte børn”.

”En anden vigtig overgang er overgangen mellem centralrummet, hvor man venter, og ind i f.eks. undersøgelsesrummet. En måde at mildne overgangen på er, at lægen, psykologen eller politiet møder barnet i centralrummet (barnets område), og at de, når barnet er parat, sammen går videre ind i rummet. Mellem funktionen vente og undersøgelse findes et mellemrum, hvor lægen og barnet taler om, hvad der skal foregå. I dette rum opnår barnet og lægen ”fortrolighed”, som gør barnet trygt, inden det skal videre ind til undersøgelsen sammen med lægen.”

Rumbeskrivelsen

Det væsentlige i rumbeskrivelsen er redegørelsen for de handlinger, som finder sted i de beskrevne rum.

Modtagelse/ankomst: Ca. 12 m².

Rum, hvor centerets personale tager imod barnet og dets ledsager. En mellemzone mellem ankomsten og venteområdet, hvor man opnår den første kontakt med den pædagog eller socialrådgiver (kontaktperson), som skal følge barnet, inden man sammen går ind i centeret.

Centralrum/ophold: Ca. 50 m².

”Centralrummet” er børnecenterets hjerte og tænkes som et stort åbent rum, hvor de andre funktioner ligger som nicher/øer i rummet. Dette er børnenes areal, men rummet skal ikke give indtryk af børnehave.

Derudover er det vigtigt, at der skabes områder, hvor forældre/ ledsager kan opholde sig, medens barnet f.eks. afhøres. Specielt forældrene er ofte meget påvirkede af hele situationen.

Afhøringsrummet: Ca. 20 m².

Barnet bliver videofilmnet og der er derfor behov for at kunne mørklægge. To videokameraer vil sidde synligt i rummet, så barnet er bevidst om overvågningen. Rummet må derfor i sin arkitektur og indretning lægge op til koncentration og ikke til leg, til hvile eller give barnet mulighed for at gemme sig.

Undersøgelsesrummet: Ca. 20 m².

Undersøgelsesrummet består af to mindre rum. Det første rum bruges til at forberede barnet på selve undersøgelsen og indeholder nogle borde, stole, en sofa etc. Det andet rum er der, hvor selve undersøgelsen foregår, og vil ud over en briks og lægens instrumenter rumme et toilet på ca. 4 m² og et rum for omklædning. I selve undersøgelsesrummet tænkes det, at der placeres nogle billeder eller lign. i loftet, som børnene kan se på og tale om og derved få afledt deres tanker.

Samtalerummet: Ca. 20 m².

Rummet tænkes ikke som psykologens personlige kontor (han/hun har et sådant i administrationen), men som et rum, hvor barnet og psykologen ”arbejder sammen” i fred og ro. Rummet tænkes som et venligt, åbent, lyst miljø med venlige farver og vil i sin indretning minde om et dagligstuemiljø.

Møderum/familierum x 3: Ca. 15 m².

Disse rum tænkes som nogle uprogrammerede rum, som kan benyttes til forskellige formål, f.eks. møde mellem personale og familierne eller til mere private ophold for en familie, specielt for de børn, som bor langt væk, hvor det ikke er muligt at køre hjem mellem to undersøgelser. Barnet og dets ledsager kan derfor komme til at opholde sig på centret i en halv eller hel dag.

Ud over de valgte uddrag fra husets børnedel indeholder programmet en beskrivelse af administrationsdelen, hvor de rumlige krav til samarbejdet mellem de forskellige faggrupper er beskrevet, og hvor hensynet til gruppernes tavshedspligt er indarbejdet.

Malin Ekberg opsummerer de overordnede arkitektoniske problemstillinger:

- Anonymitet kontra lettilgængelighed
- Det private rum kontra det store
- Møbler og materialer som en del af personalets instrumenter
- Rumstruktur
- De to enheder, børne- og administrationsdelen og forbindelsen mellem dem; adskillelsen kontra mødet
- Lyset, mulighed for at skabe tryghed

Afslutning

Projektet illustrerer, hvorledes det er muligt i en tæt dialog at hente inspiration til udformning af fysiske rammer for undersøgelse, videoafhøring og samtaler med sårbare og udsatte børn, og hvorledes man som læge og undersøger, efterforsker m.v. kommer til at opfatte og forstå de fysiske rammer som et betydningsfuldt redskab, der kan hjælpe med til at gøre forløbet i udredningsfasen for barnet mere skånsomt.

Det grundlæggende sammendrag kan give et indtryk af, hvordan de grundlæggende krav til en opgave kan omsættes til et program.

Den egentlige inspiration og indsigt ligger i skitseprojekterne, hvor programmets tekster er omsat til form, og det er her, man kan studere samspillet mellem de overordnede arkitektoniske beslutninger og den detaljering der er afgørende for, at intentionerne kan indfris, og hermed leve op til opgavens krav.

Acknowledgments:

Tak til Annie Vesterby for inspiration og aktiv deltagelse, og for hjælpen med udarbejdelse af artiklen.

Mogens Brandt Poulsen

”Ikke for hårde hunde”

Nedenstående artikel har kunnet læses i Dansk Metals blad ”Metal Århus, Nyt fra afdelingen – nr. 1 – april 2007”, s. 4-5, og bringes her efter aftale med Dansk Metal, Århus Afdeling, Tommy Kromann.

Af journalist Carl Ancher Pedersen

Foto: Peter Just

”Nærkontakt med voldsomme og tragiske hændelser hører til hverdagen på et retsmedicinsk institut. Det gælder om at være i hak med sig selv – og passe godt på hinanden.”

”En del af jobbet er at gøre udstyr og værktøj klar, men de retsmedicinske teknikere deltager også aktivt i selve obduktionen.”

”Hic gaudet mors succurrere vitae” eller ”Her hjælper de døde de levende”

Det er ikke så meget selve arbejdet med obduktion af 4-600 lig pr. år, der er hårdt for de ansatte på Retsmedicinsk Institut i Århus. Det er mere de uhyggelige og ofte tragiske omstændigheder, der ligger bag. For de afdøde, man får ind, er som regel ofre for voldsomme begivenheder og i mange tilfælde grove forbrydelser.

”Vi er jo også mennesker, som bliver påvirket af, hvad vi oplever. Men vi er meget opmærksomme på hinandens signaler og passer godt på hinanden”, siger Arne Ernst. Kollegerne Jan Schou og Karsten Nielsen samtykker.

”Det har jeg mærket som ny på stedet. Kollegerne holder øje med mig. Også ledelsen er opmærksom på, hvordan jeg har det. Det er godt, at der er fokus på det”, siger Jan. Det handler nemlig ikke om at være en hård hund for at begå sig i det specielle job.

”Nej, det gælder om at være sig selv – at være et helt menneske. Vi kan få hjælp, også psykolog-hjælp udefra, men har hidtil ikke haft brug for det. I stedet taler vi meget med hinanden og bearbejder på den måde indtrykkene”, siger Karsten.

Deltager i obduktion

De kaldes retsmedicinske teknikere, er medlemmer af Metal og er glade for deres utraditionelle arbejdsplads. Arne og Karsten har været der i hhv. 20 og 10 år. Jan har endnu kun et halvt år bag sig. Jobbet ligger unægtelig et godt stykke fra de uddannelser som hhv. mekaniker og maskinarbejdere, som de tre har med i bagagen. De står for alt det praktiske og tekniske ved forberedelsen af obduktionerne. Værktøjet – vogne, knive, sakse, save, mejsler og belysning m.v. – skal være i orden, og liget skal gøres klar. Her er den håndværksmæssige baggrund en god ballast. Men arbejdet består i lige så høj grad i at deltage i selve obduktionen.

”Den foretages af én af os i samarbejde med en læge. Bagefter tjekker én fra ledelsen – statsobducenten eller en af de to vicesstatsobducenter – og skriver under på obduktionsrapporten. Vi er med til at tage organer ud, kigge efter læsioner og tage blod- og vævsprøver. Bagefter lægger vi

organerne på plads igen og gør liget klar til udlevering”, fortæller Arne.

En obduktion tager fra fire timer til en hel dag. Procedurene er beskrevet i Instituttets kvalitets-håndbog, som er certificeret og akkrediteret af Danak.

En del af jobbet er at gøre udstyr og værktøj klar, men de retsmedicinske teknikere deltager også aktivt i selve obduktionen.

Også i marken

Geografisk dækker instituttet Jylland, bortset fra Sønderjylland. Der findes to lignende institutter i hhv. Odense og København.

De retsmedicinske teknikere har rådighedsvagt hver tredje uge, hvor de kan tilkaldes døgnet rundt. Det betyder, at de med mellemrum rykker ud på steder, hvor der er fundet et lig, og hvor man formoder, at der kan være sket en forbrydelse. ”Både dér og på sektionsstuen er vi ”pakket godt ind”. Det handler både om at beskytte os selv og at undgå at sætte falske spor – fingeraftryk, hår os”, fortæller Karsten.

Det er ikke mindst under arbejdet i marken, at oplevelserne kan være voldsomme. Som da Arne i juli 2003 var med til at identificere ofrene for ulykken ved Silkeborg, hvor ni beboere på et plejehjem omkom, da deres minibus udbrændte efter kollision med en lastbil.

Retsmedicinsk Institut indgår i det såkaldte ID-beredskab, der fungerer som støttegruppe for politiet ved alvorlige katastrofer. Også internationalt hjælper teknikerne på Retsmedicinsk Institut myndighederne med identifikation af katastrofeofre. Karsten var i Thailand i april 2005, hvor han medvirkede til den endelige identifikation af ofre for tsunamien i julen 2004. I 1999 og 2000 var både Arne og Karsten i Kosovo for at hjælpe med at identificere ofre for borgerkrigen for Den Internationale Domstol i Haag.

De døde hjælper de levende

De tre teknikere er stolte af at kunne løse den slags opgaver og at medvirke til den forskning, der foregår på Universitetet. På et skilt over døren til sektionsstuen står: ”Hic gaudet mors succurrere vitae” eller ”Her hjælper de døde de levende”. Sloganet passer både på hjælpen til at opklare forbrydelser og det bidrag til forskningen, som instituttet leverer. Prøver fra obduktionerne anvendes bl.a. til medicinsk forskning i piskesmæld, slidgigt og forkalkning i kranspulsårerne. ”Fordelen ved vores prøver er, at der er en større aldersspredning end ved de almindelige obduktioner”, forklarer Karsten. I kraft af sit bidrag til forskning og undervisning er Retsmedicinsk Institut en del af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på Aarhus Universitet. De opgaver, der har med opklaring af kriminalitet at gøre, hører dog under Justitsministeriet.

Fysisk er instituttet placeret i en lille gammel rødstensbygning som en del af Århus Sygehus i Nørrebrogade, men det er snart slut. 1. november rykker man til nye og større lokaler på Skejby Sygehus. Det er med en blanding af vemod og forventning, at Arne, Karsten og Jan ser frem til at flytte. De har det fint med det gamle hus, som har ”sjæl”, men der er også fordele. ”I dag låner vi sektionslokale på Patologisk Afdeling og uden for normal åbningstid CT scanner på en nærliggende røntgenafdeling. På Skejby bliver vi os selv med egen sektionsstue og CT scanner. Den anvender vi stadig mere, da det er et utrolig godt værktøj til at afsløre læsioner, blødninger i hjernen, projektiler og skudretninger”, siger Arne.

Del af Klub 59

Fagligt set tilhører det lille team Klub 59, som omfatter de cirka 70 smede ved Aarhus Universitet. ”De kører lidt deres eget løb og med en lidt anderledes aflønning. Grundlønningen er den samme som for alle andre, men rådighedsvagterne giver et ekstra tillæg”, siger fællestillidsmand og formand for Klub 59 John Kapstadt. Han og de tre retsmedicinske teknikere ser frem til at kunne fejre klubbens 40 års jubilæum 31. marts i år.

Arne Ernst (t.v.) Karsten Nielsen og Jan Schou trives godt i deres utraditionelle, men spændende job som retsmedicinske teknikere.

Retsmedicinsk Instituts rekvirerede arbejde

Instituttet er delt i to afdelinger, Afdeling for Retspatologi og Klinisk Retsmedicin og Retskemisk Afdeling.

Instituttets område (Statsobducenturet for Nørrejylland) varetager obduktioner og findestedsundersøgelser for politikredsene 32-54 (Jylland ekskl. Sønderjylland) med et befolkningsgrundlag på 2.3 mill. indbyggere (Politiets Årstabel 2006).

Instituttet foretager personundersøgelser for alle politikredse i Nordjyllands, Viborg, Aarhus og Ringkøbing amter, samt Horsens og Vejle politikredse. Der er en regionalafdelinger for klinisk retsmedicin i Herning og Aalborg.

Retsmedicinsk Institut afholder retslægelige ligsyn i forbindelse med findestedsundersøgelser. Retskemisk Afdeling foretager retskemiske undersøgelser i forbindelse med instituttets obduktioner, alkoholanalyse på døde fra Jylland og undersøgelse af beslaglagte effekter for indhold af narkotika.

Finansiering

Instituttets rekvirerede arbejde er underlagt universitetet, men drives for midler fra Justitsvæsenet og Arbejdsskadestyrelsen samt enkelte andre rekvirenter. Priserne for obduktion, findestedsundersøgelse, personundersøgelse, retskemisk undersøgelse og narkotika-undersøgelse samt alkoholanalyse fastsættes af Justitsministeriet, ligesom ministeriet godkender regnskabet. Personalet er ansat af universitetet, men aflønnes af midler fra det rekvirerede arbejde.

I 2006 var omsætningen på 25.094.143 kr.

Administration

Statsobducenten er ansvarlig for det rekvirerede arbejde ved instituttet. Administrationen sker i samarbejde med Aarhus Universitets Budgetafdeling ved kontorchef Kirsten Skjødt og fuldmægtig Anders Moestrup.

Retspatologisk Afdeling

År 2006 var som 2005 for Retspatologisk Afdeling præget af et stort arbejde med indførelse af kvalitetssikring. Afdelingen blev akkrediteret af DANAK i december 2005 efter Dansk Standard SD/EN ISO/IEC 17020, det er således alle instituttets rekvirerede undersøgelser, som nu er akkrediterede, hvorfor vi har DANAKs mærke – ”kongekronen” – på vore erklæringer.

Akkreditering er en uafhængig bedømmelse af vores kompetence og evne til at udføre en bestemt opgave i overensstemmelse med de givne krav og standarder. Akkrediteringen betyder, at vi kan dokumentere over for rekvirenter, myndigheder og andre samarbejdspartnere, at kvaliteten af vores undersøgelser lever op til krav i standarder og lovgivning. Akkrediteringen skal også garantere, at vi er uvildige og kompetente, hvilket instituttets status som universitetsinstitut er med til at sikre.

Der føres løbende tilsyn med at vi opfylder disse krav. Der var således inspektionsbesøg medio 2006.

Året var endvidere præget af ret kraftigt øgede aktiviteter med flere rekvirerede undersøgelser, men desværre også af mangel på erfarne læger; således tiltrådte både professor Annie Vesterby og vicesstatsobducent Jytte Banner først deres stillinger i efteråret 2005.

Grundet denne situation har instituttets lektor Ingrid Bayer Kristensen i dagligdagen arbejdet på lige fod med stats- og vicesstatsobducenten og sammen med disse indgået i 24 timers rådighedsvagt frem til 01.12., hvor hun blev udnævnt som vicesstatsobducent; desuden har instituttets afgåede statsobducent, professor Gregersen, været ansat som vikar i 4 dage om ugen, hvilket har været til stor hjælp for afdelingen.

Nedenfor redegøres for aktiviteterne i Retspatologisk Afdeling.

Retslægelige obduktioner

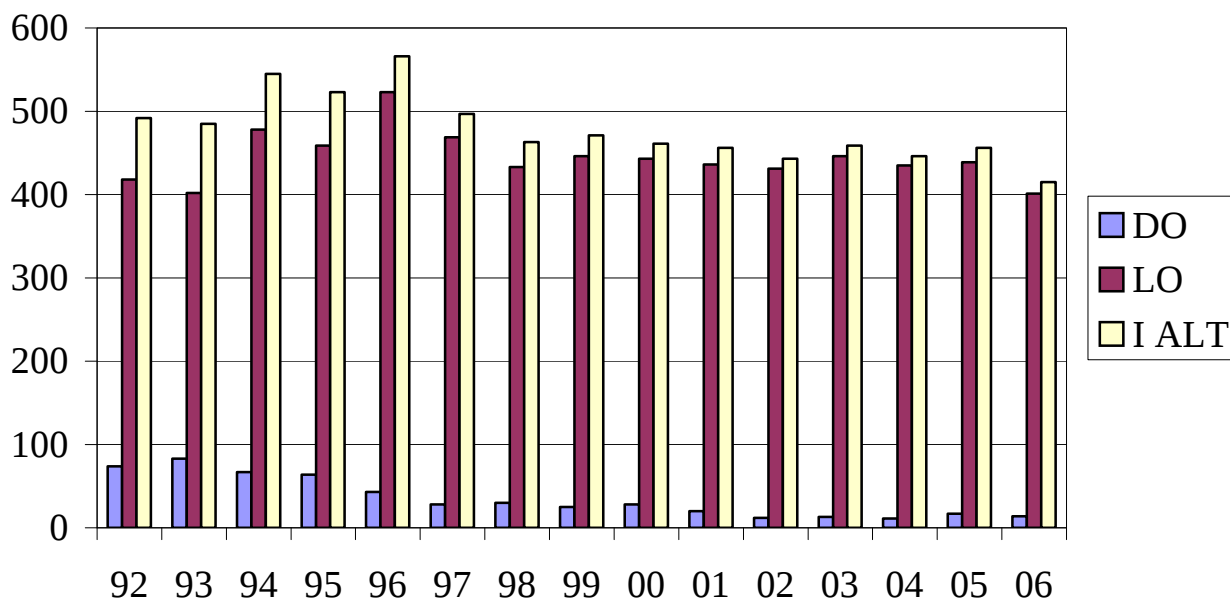
I 2006 udførte Retsmedicinsk Institut 415 obduktioner, hvoraf de 401 var begæret af politiet og statsadvokaterne, 10 af Arbejdsskadestyrelsen, 3 af militærets auditører og 1 af et forsikringsselskab. Én af obduktionerne vedrører en hund, som ikke indgår i de følgende opgørelser vedrørende dødsmåderne.

Obduktionerne fordeler sig på 297 mænd og 117 kvinder. Obduktionerne for Arbejdsskadestyrelsen vedrører overvejende ældre personer, medens de øvrige har en overvægt af yngre, således var der i aldersgruppen 0-14 år 16, heraf 7 under 1 år.

Det samlede antal obduktioner har været faldende fra 1989 til 1993, væsentligst på grund af et færre antal politibegærede obduktioner; i 1994, -95 og -96 er der igen indtrådt en stigning, men man må konstatere, at der siden 1996 er sket et væsentligt fald. Obduktioner begæret af politiet synes nu at have stabiliseret sig på et niveau på omkring 430-450/år. I 2006 udførtes kun 415 obduktioner, hvilket er det laveste tal siden 1979!

Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen "toppede" i perioden 1986-91, hvor der var mange undersøgelser for asbestbetingede skader. Antallet af disse obduktioner har de seneste år været under 10 pr. år.

Obduktioner pr. år

DO = Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen, militærets auditører eller forsikringsselskab

LO = Obduktioner begæret af politi eller statsadvokat

Antallet af de politibegærede obduktioner og obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen og andre i de enkelte politikredse.

Politikreds	Obd. begæret af politi og statsadvokatur	Obd. beg. af Arb.skadest., forsikr.selskab	Obduktioner i alt
Aalborg	29	7	36
Esbjerg	16	0	16
Fredericia	13	0	13
Frederikshavn	10	0	10
Grenå	19	0	19
Herning	13	1	14
Hjørring	13	0	13
Hobro	6	0	6
Holstebro	13	1	14
Horsens	22	0	22
Kolding	21	1	22
Løgstør	2	0	2
Odder	16	0	16
Randers	19	1	20
Ribe	3	0	3
Ringkøbing	4	0	4
Silkeborg	11	0	11
Skive	6	0	6
Thisted	26	0	26
Varde	9	0	9
Vejle	15	0	15
Viborg	12	0	12
Århus	101	1	102
Auditører	0	3	3
Sønderborg	1	0	1

Obduktionsfrekvensen for de politibegærede obduktioner varierer fra 3,5 per 100.000 indbyggere til 38,7 per 100.000 indbyggere i politikredsene, med et gennemsnit på 16,7. Obduktionsfrekvensen er således stadig meget varierende, tydende på at ligsynslovens bestemmelser om retslægelig obduktion fortsat tolkes forskelligt.

Obduktioner begæret af Statsadvokater

Med nugældende regler om klager over politiets virksomhed kan politiet ikke undersøge sager vedrørende dødsfald i detentioner, under anholdelser m.v., og disse sager udforskes nu af statsadvokaterne, ofte bistået af Rigspolitiets Rejseafdeling. Sagerne er karakteriserede ved, at der ikke primært foreligger politirapporter, men at afhøringen af de implicerede politifolk foretages af Statsadvokaten, ligesom Statsadvokaten også afholder det retslægelige ligsyn sammen med embedslægen.

I 2006 var der ingen obduktioner begæret af statsadvokaturen.

Obduktioner begæret af Arbejdsskadestyrelsen, forsikringsselskaber og andre

I 2006 udførtes 10 obduktioner på begæring af Arbejdsskadestyrelsen og 1 obduktion for et forsikringsselskab. Antallet af obduktioner, begæret af Arbejdsskadestyrelsen, har været faldende gennem de sidste år, det største antal forekom i midten af firserne med mere end 100 per år.

Hovedparten af disse obduktioner er begrundet i mistanke om erhvervssygdomme, nogle med pludselig uventet død på arbejdspladsen, og kun enkelte vedrører ulykker. Tidligere optrådte i Jylland en del tilfælde af silikose, men disse er nu sjældne. Obduktioner rekvireret på mistanke om opløsningsmiddelsyndrom ("malersyndrom") er forsvundet.

Hovedparten af obduktionerne kan henføres til mistanke om følge af asbesteksposition. Jylland indtager en særstilling, hvor en stor virksomhed i Aalborg har anvendt asbest i produktionen, men også værftsarbejdere, mekanikere, tømrere og arbejdere beskæftiget med reparation af togvogne og lokomotiver har været udsat. Obduktionerne er vigtige bevismidler i denne type sager, og der udføres omfattende mikroskopiske undersøgelser for at påvise eller afvise tilstedeværelsen af asbestholdigt materiale i lungerne.

Faldet i obduktionstallet skyldes formentlig, at forbudet mod anvendelse af asbest har medført færre asbestbetingede lidelser. Obduktioner af denne type tjener også til at påvise faremomenter ved nye industrielle påvirkninger.

Der udførtes endvidere tre obduktioner for militærets auditører vedrørende tre soldater, døde i krigen i Irak.

Dødsmåder

De 414 obduktioner fordeler sig på følgende døds måder:

Døds måde	Antal obduktioner
Ulykke	194
Naturlig død	129
Selv mord	32
Drab / Vold	15
Uoplyst	44

De tilfælde, hvor døds måden ikke kunne fastslås med sikkerhed, drejer sig væsentligst om forgiftningstilfælde, hvor det kan være vanskeligt at afgøre, om der foreligger ulykke ved overdosering eller selvmord.

Naturlig død: Naturlig død udgør med 129 den næststørste gruppe af de retsmedicinske institutters obduktioner. Det drejer sig om sager vedrørende pludselig uventet død, dødfundne, erhvervssygdomme og dødsfald i tilslutning til lægelig behandling, hvor der ikke foreligger en ulykkelig hændelse eller fejl.

Kardiovaskulære lidelser har givet anledning til de fleste dødsfald, men også alkoholbetingede lidelser, blandt andet ketoacidose, forekommer hyppigt.

De pludselige spædbarnsdødsfald uden kendt årsag (SIDS) er blevet sjældne; der har således i 2006 blot været to sådanne ved instituttet, og der er kun obduceret 4 børn under 1 år, som er død en naturlig død. Der er således en stigende frekvens af andre dødsårsager og –måder i spædbarnsalderen i forhold til SIDS, hvilket er i overensstemmelse med erfaringer fra de øvrige nordiske lande.

Drab/vold: I instituttets materiale er inkluderet egentlige drab samt vold med døden til følge, men derimod ikke uagtsomt manddrab, der sædvanligvis klassificeres som ulykke.

I 2003 var der 27 drab, i 2004 var der 16 drab, i 2005 var der 19 drab, og 2006 foretog instituttet 15 drabsobduktioner.

Der var 9 mænd og 6 kvinder, og ofrenes alder var fra 17 til 60 år.

Drabsmetoderne var:

Skarp vold	7
Stump vold	4
Skud	2
Kvælning	1
Forgiftning	1

Selv mord: En mindre del af instituttets obduktioner, nemlig 32, vedrører selvmord. Obduktionsindikationen er ofte differentialdiagnosen mellem selvmord og anden døds måde, dødfundne uden sikker dødsårsag, men også tilfælde, hvor der er mistanke om, at læger har udskrevet medikamenter i for store mængder til suicidalfarlige personer.

Selv mordsmetoderne var:

Hængning/strangulation	9
Forgiftning	14
Drukning	2
Skud	2
Stik/snit	2
Andre	3

Forgiftningerne er overvejende forårsaget af medikamenter eller narkotika, medens relativt få er tekniske gifte, herunder kulilteforgiftninger (biludstødningsgas).

Der var 15 mænd og 17 kvinder i alderen fra 14 til 77 år.

Der var 1 selvmord hos et barn i 2006.

Ulykker:

Forgiftning med medikamenter og narkotika	77
Forgiftning med alkohol m.m.	12
Forgiftning med luftformige st. (kulilte)	17
Trafikulykker	33
Fly-ulykker	2
Fald	13
Lægelige ulykker/komplikationer	10
Drukning	7
Kvælning	6
Kulde	4
Forbrænding	3
Andre	11

Ulykkerne fordeler sig på 152 mænd og 42 kvinder med en aldersspredning fra 0 til 96 år. Hovedparten af forgiftningerne skyldes receptpligtig medicin og narkotika. Alkoholforgiftninger var hyppige, dog ofte i kombination med andre forgiftninger, hvorimod de tekniske gifte såsom kulilte er blevet sjældne. De fleste kulilteforgiftninger er røgforgiftninger. Næsten alle var med efterfølgende forbrændinger.

Narkomandødsfald:

Narkomandødsfald udgør et alvorligt samfundsmæssigt problem. Justitsministeriet udstedte i 1971 et cirkulære, hvor det blev foreskrevet, at der skulle foretages obduktion og retskemisk undersøgelse ved dødsfald, der skete i forbindelse med narkotikamisbrug. Det vil sige at stort set alle narkomaner obduceres, og man har her fået et værdifuldt instrument til at følge situationen på narko-området.

Ved narkoman forstås personer, som har eller har haft et misbrug af narkotiske stoffer, eller hvor der ved retskemisk undersøgelse er påvist forekomst af et ikke lægeordineret narkotisk middel. I året 2006 har instituttet obduceret 109 personer med narkotikamisbrug (eufomani). Antallet af narkomandødsfald har været stigende, i 1994: 62, i 1995: 67, i 1996: 75, i 1997: 69, i 1998: 70, i 1999: 75, i 2000: 85, i 2001: 109, i 2002: 92, i 2003: 101, i 2004: 115 i 2005: 105. Mange har været i 40 års alderen, men der er også en del yngre. De yngste var 13, 16 og 17 år og den ældste 61 år.

De fleste dødsfald skyldes forgiftninger med narkotika eller medikamenter, herunder Metadon.

Trafikulykker: Antallet af dødsofre ved trafikulykker har været faldende gennem flere år og er fortsat faldende, men kun relativt få af disse ofre obduceres. Ifølge ligsynsloven skal der foretages obduktion ved strafbare forhold, herunder også uagtsomt manddrab i trafikken, eller hvor der er tvivl om dødsårsagen (ulykke eller naturlig død).

De 33 ofre i 2006 fordelte sig på følgende måde: Fører af motorkøretøj 12, passager i motorkøretøj 9, motorcyklist/knallertfører 6, cyklist 2, fodgænger 4.

Ti af motorvognsførerne var impliceret i ulykke mod andet motorkøretøj, medens 2 var ofre for soloulykker, ligesom 2 førere af motorcykel/knallert også var ofre for soloulykker.

Trafikulykker udgør stadig et vigtigt samfundsmedicinsk problem, hvor retsmedicinske undersøgelser kan bidrage til klarlæggelse af ulykkesomstændighederne og indgå i profylaktiske foranstaltninger.

Der bør foretages langt flere obduktioner af trafikofre, dels af hensyn til tiltale for uagtsomt manddrab, dels af hensyn til den samfundsmæssige interesse i at få klarlagt trafikulykkerne så godt som muligt med henblik på profylaktiske foranstaltninger.

Dødsårsag uoplyst: Af de i alt 44 var 17 forgiftninger, 5 var drukning og 1 dødsfald i trafikken. I disse tilfælde har man oftest ikke kunnet afgøre, om dødsårsagen var ulykke eller selvmord. I 21 tilfælde var dødsårsagen uoplyst, heraf et nyfødt barn. En væsentlig del af disse har været yngre mennesker, der er døde pludseligt og uventet, og hvor obduktion og supplerende undersøgelser ikke har klarlagt dødsårsagen, men en del må formodes at være pludseligt opståede forstyrrelser i hjertets ledningssystem.

Klager over sundhedspersonale, tilsynssager og lægefejl

Af Sundhedsloven fremgår, at dødsfald skal indberettes til politiet, når døden kan være følge af fejl, forsømmelse eller ulykkelig hændelse i forbindelse med behandling eller forebyggelse af sygdom.

Denne paragraf har i de senere år ført til et stigende antal retslægelige obduktioner, dels på grund af klager fra pårørende, men også for at modvirke klager ved pludselig uventet død, hvor afdøde har været tilset af læge eller har kontaktet vagtlæge. Findes der ved obduktionen forhold, som kan tyde på lægelig fejl eller forsømmelse, vil embedslægerne indsende sagen til orientering til Sundhedsstyrelsen (tilsynssager), og sagen kan herefter henlægges eller videresendes til Patientklagenævnet. Disse obduktioner er vigtige elementer i Sundhedsvæsenets kvalitetssikring. Nogle har givet anledning til ændringer i proceduren på hospitaler.

Identifikationer

Fireogtredivede døde har været uidentificeret ved obduktionens påbegyndelse, hvorfor der er foretaget identifikationsprocedure. Instituttet har i alle de tilfælde (33), hvor der har foreligget tænder, samarbejdet med lektor, lic.odont. Dorthe Arenholt Bindslev, lektor Alan Richards og lektor Jens Heidmann, Odontologisk Institut, Aarhus Universitet.

Endvidere har man samarbejdet med de lokale politimyndigheder og Rigspolitiets Eftersøgnings- og Identifikationssektion under ledelse af pi. Bjarne Vilsbøll.

Retsodontologerne har tillige udført 2 retsodontologiske undersøgelser i tilfælde, hvor der ikke har været begæret obduktion.

Findestedsundersøgelser

I år 2006 har instituttet foretaget 26 findestedsundersøgelser/ligbesigtigelser vedrørende i alt 28 personer. Alle undersøgelser blev efterfulgt af obduktion.

Findestedsundersøgelserne udføres for politikredsene 32-54 (Jylland ekskl. Sønderjylland), og vedrører væsentligst drabssuspekterede dødsfald. Det er vigtigt for obducenten allerede på gerningsstedet at kunne se afdøde, medvirke til sikring af spor og dødstidsbestemmelse. Findestedsundersøgelser er særdeles vigtige af hensyn til en senere vurdering af sagen samt i tilfælde, hvor en retsmediciner indkaldes som sagkyndigt vidne.

Instituttets medarbejdere har desuden deltaget i 1 gerningsstedsrekonstruktion.

Retslægelige ligsyn

Der har i 2006 ved instituttet været afholdt 40 ligsyn, væsentligst i forbindelse med findestedsundersøgelser.

Andre undersøgelser

Obduktionerne suppleres ofte med andre undersøgelser, den hyppigste er mikroskopi, foretaget i 413 sager, bakteriologisk undersøgelse i 46 sager, neuropatologisk undersøgelse i 42 sager, røntgen i 11, CT scanning i 31, retsgenetisk undersøgelse i 12 sager, alkoholanalyse i 361 sager, og der er rekvireret retskemisk undersøgelse i 261 sager.

I retsmedicin er man i tiltagende grad begyndt at anvende moderne billeddiagnostiske undersøgelser, herunder CT-scanning. Instituttet råder ikke over en CT-scanner, men har indgået en aftale med overlæge Anne Grethe Jurik, Radiologisk Afdeling, Aarhus Sygehus NBG, om foretagelse af CT-scanninger i udvalgte sager. Disse undersøgelser har især betydning ved skud, men også ved mistanke om luft-blodpropper.

Aktiviteter i det histologiske laboratorium i år 2006:

	<i>Paraffinklodser</i>	<i>Objektglas</i>	<i>HE-farvning</i>	<i>Specialfarvn.</i>
<i>Obduktioner</i>	8.362	7.283	5.951	1.332
<i>Videnskabelige</i>	50	109	40	69
<i>Udstrygninger</i>		448	448	
<i>Frysesnit</i>	26	58	0	58
<i>Andet</i>	42	39	39	
<i>I alt</i>	8.480	7.937	6.478	1.459

HE-farvning = haematoxylin-eosin-farvning.

Specialfarvningernes rækkefølge efter mængde har været: Weigerts elastin, Jern, Masson Trichrome, PAS ±diastase, Fettrot, Alcian Blue, Ziehl-Nielsen (TB), Gram, Toluidin, Alkalisk Congo, Klüver Barrera. I specialfarvninger er indregnet 20 immunhistokemiske farvninger.

Personalet i det histologiske laboratorium har tillige assisteret ved videnskabelige arbejder og personundersøgelser.

Endvidere har personalet i det histologiske laboratorium modtaget bioanalytikerelever fra Odense på en uges praktikophold som led i afslutningen af deres uddannelse.

Klinisk retsmedicin

Undersøgelse af volds- og voldtægts ofre, sigtede (personundersøgelser) i straffesager samt undersøgelse af ofre for tortur udgør en væsentlig del af Retsmedicinsk Instituts virksomhed. Undersøgelserne foretages for politikredsene i Aarhus Amt, Nordjyllands Amt, Viborg Amt, Ringkøbing Amt samt Vejle og Horsens politikreds i Vejle Amt.

Undersøgelse af torturofre foretages på anmodning af Udlændingestyrelsen og har som primært formål at dokumentere eventuel tidligere tortur.

Retsmedicinsk Institut har etableret Regionalafsnit for Klinisk Retsmedicin i Herning og Aalborg med et tilknyttet hold af speciallæger (embedslæger, praktiserende læger, ortopædkirurger og

gynækologer) på tilkald til at foretage undersøgelse af ofre og sigtede i straffesager.

Undersøgelsen af ofrene foregår på Skadestuen, Herning Centralsygehus, og Skadestuen, Aalborg Sygehus Syd, i dertil indrettede lokaler, medens undersøgelse af sigtede foregår på Politigården i Herning og Aalborg, ligeledes i specielt indrettede lokaler.

Regionalafsnittet i Herning betjener politikredsene Ringkøbing, Holstebro og Herning, medens regionalafsnittet i Aalborg betjener Thisted, Hjørring, Frederikshavn, Aalborg og Hobro politikreds. De øvrige politikredse betjenes af instituttet i Aarhus. Denne struktur og organisering af undersøgelser af ofre og sigtede er løbende evalueret. Politikredsene har udtrykt stor tilfredshed med ordningen.

Vagtholdet tilknyttet satellitten i Herning måtte på grund af et meget lavt antal undersøgelser opløses pr. 01.10.02. Politikredsene har dog fortsat mulighed for at få foretaget undersøgelser på Regionalafsnittet i Herning på skadestuen og på politigården af to regionale speciallæger tilknyttet instituttet som konsulenter.

Retsmedicinsk Institut har afholdt fælles møder med politikredsene og lægerne tilknyttet satellitterne i Herning og Aalborg samt skadestuerne i Herning og Aalborg med henblik på løbende at sikre kvaliteten af de rekvirerede undersøgelser.

Den 01. april 2005 var der 5 års jubilæum på begge regionafsnit, og i den anledning blev der afholdt reception hhv. på Skadestuen, Herning Centralsygehus, den 31. marts med officielle taler af kriminalinspektør Peder Nørgaard, Herning, og formanden for Ringkøbing amts sundhedsudvalg Jørgen Mathiasen, og på Skadestuen, Aalborg Sygehus, den 09. maj med officielle taler af chefkriminalinspektør Aage Nørgaard, Aalborg, og formanden for Nordjyllands Amts sundhedsudvalg Karl H. Bornhøft.

Siden 1. november 1999 er undersøgelser af voldtægts ofre fra Aarhus Amt, Vejle og Horsens politikreds blevet foretaget på "Center for Voldtægts ofre", Aarhus Sygehus, Tage Hansens Gade, som Retsmedicinsk Institut har været med til at etablere.

Undersøgelse af ofre i sager, hvor der ikke er foretaget politianmeldelse, foretages af et lægehold, tilknyttet Centeret. Ved efteranmeldelse til politiet overtager instituttet sagen som en udtalelses-sag.

Efter aftale med Viborg og Ringkøbing Amt tager "Center for Voldtægts ofre" ligeledes imod ofre for voldtægt og voldtægtsforsøg fra disse amter, såfremt ofrene ønsker at tage imod Centerets behandlings- og omsorgstilbud. Dette tilbud gives ligeledes ofre fra Horsens og Vejle politikreds efter aftale med Vejle Amt.

Retsmedicinsk Institut har i løbet af året deltaget i styregruppemøderne ved Center for Voldtægts ofre, arbejdsgruppemøderne samt fællesmøderne med deltagelse af alle involverede faggrupper, herunder politiet (der henvises i øvrigt til Centerets årsberetning). Retsmedicinsk Institut er desuden været medarrangør af arrangementer ved Centeret.

Personundersøgelserne repræsenterer et udvalgt materiale, idet politiet rekvirerer retsmedicinsk undersøgelse primært efter overtrædelse af straffeloven og i mindre grad efter læsionernes sværhedsgrad. Sagerne bliver derfor præget af forbrydelser mod kønssædeligheden og grovere volds-

sager, specielt med greb om halsen. De lettere voldssager undersøges af læger på skadestuer og af alment praktiserende læger, som udsteder en politiattest.

Personundersøgelserne prisfastsættes - ligesom obduktioner og findestedsundersøgelser - af Justitsministeriet.

Rekvirent	Antal undersøgelser
Aalborg	57
Frederikshavn	14
Grenaa	3
Herning	43
Hjørring	22
Hobro	7
Holstebro	10
Horsens	23
Løgstør	5
Odder	7
Randers	40
Ringkøbing	8
Silkeborg	7
Skive	5
Thisted	3
Vejle	12
Viborg	17
Århus	113
Udlændingestyrelsen	6

Der har været en markant stigning i antallet af personundersøgelser, fra 135 i 1995 over 324 i år 2000 til 405 i år 2006. Stigningen skyldes i høj grad undersøgelse af børn i sager om seksuelt overgreb og andre sædelighedsforbrydelser, samt overtagelsen af personundersøgelserne fra embedslægerne i 1999.

Af de 405 undersøgte var 125 gerningsmænd og 280 forurettede.

Af de 125 gerningsmænd har 96 primært været undersøgt i voldssager og 25 i sædelighedssager, mens der har været 4 undersøgelser for anden kriminalitet, overvejende brandstiftelse. Gerningsmændene har været 110 mænd og 15 kvinder i alderen 15-63 år.

226 voksne ofre (90 mænd, 136 kvinder) har været undersøgt, heraf 95 (4 mænd, 91 kvinder) for voldtægt, voldtægtsforsøg og anden kønslig omgang. 124 tilfælde vedrører primært vold (stump og skarp vold samt skud) og kvælning. Motivet til

en del af disse sager kan også være af seksuel karakter. Fem efteranmeldte voldtægtssager er behandlet som udtalelsessager.

Der er foretaget 6 undersøgelser for Udlændingestyrelsen af asylansøgere med henblik på følger efter tidligere udsættelse for tortur.

GERNINGSMÆND	125	Voldssag	96
		Sædelighedssag	25
		Andre	4
OFRE	280		
Voksne	226	Voldssag	124
		Sædelighedssag	95
		Tortur	7
Børn	54	Sædelighedssag	48
		Andre	6

Det skal bemærkes, at efteranmeldte voldtægtssager er medregnet under udtalelsessager og ikke som personundersøgelser.

Antallet af undersøgte børn er steget fra 15 i 1994 til 75 i 1997, 63 i 1998, 92 i 1999 og 73 i 2000 til 82 i år 2001 med et fald til 72 i år 2002, 66 i 2003 og 58 i år 2004. I 2005 er der undersøgt 56 børn, og i 2006 er der undersøgt 54 børn. Der har været fem undersøgelser for fysisk børnemis-handling ("battered child syndrome"), én med anden form for vold, og der har været 48 undersøgelser for seksuelle overgreb. Af de 54 børn var de 10 drenge og de 44 var piger. Otte af drengene blev undersøgt for seksuelle forhold.

Kolposkopiske undersøgelser

Retsmedicinsk Institut har siden 1994 anvendt kikkertinstrument, såkaldt kolposkop, i tilslutning til den retslægelige undersøgelse af børn, der har været udsat for seksuelt overgreb, i incestsager og lignende. De fleste sager vedrørende seksuelt overgreb på børn kommer først til politiets kendskab længe efter at misbruget har fundet sted, hvilket gør det vanskeligt ved en efterfølgende lægeundersøgelse at dokumentere et eventuelt overgreb. Anvendelse af kolposkop øger imidlertid muligheden for at iagttage forholdene i ydre kønsorganer og derved muligheden for at kunne konstatere eventuelle forandringer efter et tidligere overgreb. Kolposkopet er ikke i berøring med barnet, og undersøgelserne udføres uden brug af instrumenter i øvrigt, er smertefrie, og der anvendes ikke beroligende midler eller bedøvelse. Tolkningen af fundene er vanskelig, hvorfor disse undersøgelser bør vedblive at være centraliserede.

Mistanke om seksuelt misbrug af et barn opstår ikke sjældent på grund af barnets adfærd, symptomer hos barnet eller på grund af suspekte fund hos mindreårige, som f.eks. rødme, udflåd og/eller kløe i skridtet. Dette fører ofte barnet til en lægeundersøgelse eller eventuelt indlæggelse for nærmere at få afklaret, hvad der er på færde. Det er i denne sammenhæng vigtigt, at de undersøgende læger har et kendskab til normale forhold og normale variationer i ydre kønsorganer for at undgå fejlfortolkning.

Retsmedicinsk Institut har etableret et samarbejde med Børneafdelingen på Skejby Sygehus, Århus, ved overlæge Hanne Nødgaard, hvor et af formålene er at øge og udbrede kendskabet til de

normale og afvigende fund i ydre kønsorganer, iværksætte undersøgelser til afdækning af disse forhold samt undersøgelser af børns og voksnes reaktion på lægeundersøgelserne. Til dette formål har også Børneafdelingen på Skejby Sygehus fået et kolposkop. Det er Retsmedicinsk Instituts vurdering, at et fortsat samarbejde med Børneafdelingen, Skejby Sygehus, vil bidrage til at udvide kendskabet til kolposkopisk undersøgelse af børn, ikke blot til gavn for den politimæssige efterforskning, men også til gavn for den tværfaglige indsats over for børn, der har været udsat for seksuelt misbrug. Børneafdelingen og Retsmedicinsk Institut har også i det forløbne år afholdt faglige fællesmøder ca. hver anden måned og deltaget i arbejds- og styregruppe vedrørende etablering af "Center for seksuelt misbrugte børn", og forslag til et sådant center blev fremlagt allerede i juli 2001. Dette center bliver nu en realitet med Retsmedicinsk Instituts udflytning til Skejby. Centeret, som vil få navnet "Center for børn udsat for overgreb", bliver det første af sin art, og vil også rumme faciliteter til videoafhøring af børn. Centerlederen bliver overlæge Hanne Nødgaard – se i øvrigt artiklen i årsberetningen.

Det er efterhånden veldokumenteret, at en retslægelig undersøgelse sjældent giver dokumentation for et overgreb, hvorfor børnenes vidneudsagn bliver af afgørende betydning. Det er i denne sammenhæng vigtigt at være opmærksom på, at (video-) afhøring af børn skal finde sted før den retslægelige undersøgelse for at undgå, at barnet har lægeundersøgelsen som et forstyrrende element i tankerne under selve politiafhøringen.

Det er kendt, at lægeundersøgelsen og videoafhøringen kan være belastende for børn, der har været udsat for seksuelt overgreb, hvorfor det er vigtigt med ydre rammer, der kan gøre disse undersøgelser og afhøringer så skånsomme som muligt for barnet.

Retspatologiske effektundersøgelser

Undersøgelse af effekter for blodtype og DNA foretages på Retsgenetisk Afdeling, Københavns Universitets Retsmedicinske Institut.

Øvrige undersøgelser

Flere af instituttets læger har på konsulentbasis foretaget obduktioner for Grønlands Politi. Endvidere er der udtaget blodprøver til type- og DNA-bestemmelse i sager uden egentlig personundersøgelse. Undersøgelser vedrørende DNA foregår ved Retsgenetisk Afdeling, Københavns Universitets Retsmedicinske Institut.

Udtalelsessager

Sekundær vurdering af sager til retsligt brug bør principielt foretages af Retslægerådet, men instituttet modtog i 2006 sytten sager fra Anklagemyndigheden (politi og statsadvokat) til udtalelse, enten fordi tiden ikke tillod Retslægerådsudtalelse eller som led i efterforskningen hyppigt en vurdering af politiattester udstedt af ikke-retsmedicinere. Dette materiale er ofte mangelfuldt eller spinkelt, og det anbefales, at undersøgelserne primært foretages af retslæger - især i sager, hvor

der er sket overtrædelse af de grovere straffelovsbestemmelser.

I fem sager var ofre for seksuelle forbrydelser undersøgt ved Center for Voldtægtsofre, som ønskede at indgive en sekundær anmeldelse til politiet. I disse sager har instituttet på basis af de foreliggende undersøgelser og den nu foreliggende politirapport afgivet erklæring til retslig brug samt indsendt materiale til DNA analyse m.v.

Fremmøde i retten

Statsadvokater og Anklagemyndigheden samt forsvarsadvokater anmoder ofte om, at retsmedicinere møder i retten som sagkyndige vidner. Det drejer sig om såvel sager vedrørende obduktioner og personundersøgelser som om enkelte udtalelsessager. I 2006 har instituttets læger mødt 15 gange i retten, og afdelingslederen for Retskemisk Afdeling én gang. Fremmøde i retten er ikke alene af betydning for denne, men også for obducenterne i det videre arbejde samt for kvalitets sikringen af det retsmedicinske arbejde.

Information til pårørende i tilfælde af retslægelig obduktion

Retsmedicinsk Institut udarbejdede i 2004 en informationspjece, som politiet kan udlevere til pårørende i de tilfælde, hvor der påtænkes udført en obduktion. Denne pjece redegør nøje for, hvad en retslægelig obduktion indebærer, og hvorledes den udføres.

Retskemisk Afdeling

Retskemisk Afdeling undersøger materiale fra retslægelige obduktioner for alkohol, narkotika, lægemidler, kulilte og tekniske gifte samt foretager undersøgelse for alkohol på døde i instituttets optagelsesområde. Endvidere udfører afdelingen undersøgelser af pulvere, tabletter, plantemateriale m.m. (effekter) for indhold af stoffer omfattet af ”Bekendtgørelse om euforiserende stoffer”, ”Lov om forbud mod visse dopingmidler” og ”Lægemiddelloven”. Alle undersøgelser er rekvireret af eller gennem politiet. Funktionsområderne er omtalt mere detaljeret nedenfor.

Retskemisk Afdeling, Århus administrerer to landsdækkende projekter i samarbejde med Sundhedsstyrelsen, Rigspolitiet og de retskemiske afdelinger ved Københavns Universitet og Syddansk Universitet. Projektet ”Narkotika på gadeplan” omhandler forekomst og renhed af illegale stoffer i udvalgte politikredse, mens projektet ”Ecstasy i Danmark” omhandler indhold af ecstasytabletter beslaglagt i hele landet. For hvert af projekterne udarbejdes hvert år en rapport der er tilgængelig på Sundhedsstyrelsens hjemmeside (<http://www.sst.dk/>) under udgivelser.

Alkohol, medicin og narkotika i ofre for og gerningsmænd til voldtægt og voldtægtsforsøg – Nye metoder til påvisning af drug rape

Retskemisk Afdeling har sammen med Afdeling for retspatologi og klinisk retsmedicin og Center for Voldtægtsofre, Aarhus Universitetshospital, startet et projekt der skal kortlægge hvorvidt voldtægtsofre har været påvirket af alkohol, medicin eller narkotika under overgrebet. Der vil blive fokuseret på de sager hvor offeret forud for overgrebet er blevet bedøvet med narkotika eller et sløvende medikament – de såkaldte drug rape sager. Dette fænomen er blevet meget omtalt i medierne på det seneste, og Center for Voldtægtsofre har ligeledes oplevet en stigning af denne type sager. En egentlig undersøgelse og af problemets omfang er dog aldrig tidligere blevet lavet.

En af de største udfordringer i drug rape sager er påvisningen af visse typer sløvende medikamenter og narkotika efter overgrebet. De stoffer der mistænkes for at blive anvendt i drug rape sager har en meget kort halveringstid og vil derfor kun være at spore i kroppen få timer efter overgrebet. Dette vanskeliggør sporsikringen da ofrene ofte først melder overgrebet efter et stykke tid hvor de fleste spor af drug rape stoffer vil være udskilt fra kroppen. For visse typer narkotika er detektionstiden blot 5-12 timer i blod og urin. Projektet vil kortlægge hvilke stoffer eller medikamenter der anvendes i drug rape sager, og hvordan de er påført offeret. Denne viden vil kunne bruges i det forebyggende arbejde.

Projektet vil udover at fokusere på drug rape også undersøge egnetheden af alternative matricer til påvisning af narkotika og medikamenter. Disse matricer er spyt, sved og hår. Fordelen ved

disse matricer er at de kan opsamles hurtigt og non-invasivt. Perspektivet med hårprøven er at det vil være muligt at påvise narkotika og medikamenter i et længere tidsrum end det i øjeblikket er muligt for blod og urin. Dette vil styrke bevisførelsen i de sager der efterforskes af politiet.

Udbud, brug og kvalitet af hurtigtests for misbrugsstoffer

Efterspørgslen på/interessen for narkotika hurtigtests er steget indenfor de seneste år. Disse narkotika hurtigtests har gjort det muligt for ikke-fagfolk at teste personer for narkotika og spor af narkotika blandt andet i private hjem, på arbejdspladser og på diskoteker. Hurtigtests er også interessante for politiet i forbindelse med trafikkontroller til at teste om bilister er påvirkede af andet end alkohol. Fordelene ved disse hurtigtest er lav pris og høj brugervenlighed. Der er dog en vis usikkerhed forbundet ved brug af disse tests.

Et af problemerne med narkotika hurtigtest er manglende nøjagtighed. Antistofferne på hurtigtestene kan ikke skelne mellem lovlige lægemidler og kemisk beslægtede illegale misbrugsstoffer. Desuden er der risiko for falsk positive og falsk negative resultater. Det er derfor af stor interesse i de tilfælde hvor der ikke foreligger en referenceprøve at kunne påvise hvilke substanser der har fået en hurtigtest til at reagere positiv. Dette vil også styrke bevisførelsen ved nøjagtigt at vide hvilke typer narkotika der er detekteret på en hurtigtest.

Retskemisk Afdeling har igangsat et projekt der skal undersøge udbud og kvalitet af de test der er på markedet. Projektet har til formål ved litteraturstudier at undersøge kvaliteten af de tilgængelige tests.

Retskemisk Afdeling har modtaget flere forespørgsler på en bekræftende analyse af en positiv hurtigtest af mærket DrugWipe®. DrugWipe® hurtigtesten kan teste for de mest anvendte misbrugsstoffer og anvendes blandt andet på flere diskoteker i Danmark. Der udvikles i forbindelse med dette projekt en metode der kan identificere de komponenter der har reageret positivt på en DrugWipe® hurtigtest. Metoden vil kunne detektere de mest anvendte misbrugsstoffer og metabolitter deraf. Ved identifikation af disse komponenter vil f.eks. politiet have et stærkere bevis i retssager.

Retstoksikologiske undersøgelser

En retstoksikologisk undersøgelse omfatter en indledende screening med efterfølgende koncentrationsbestemmelse af de påviste stoffer. Sammenlignet med året før viser antallet af sager en stigende tendens, idet antallet er steget fra 224 til 238, og den del af obduktionssagerne, som undersøges retskemisk er steget fra ca. 50 % til 57 %. Antal undersøgelser som er udført på disse sager er stort set uændret nemlig 4332 mod 4378 året før. Efter et forbigående fald i 2005 er antal sager med undersøgelse for kulilte og cyanid på niveau med tidligere med 38 sager. Denne type undersøgelse foretages oftest sammen med en generel retstoksikologisk undersøgelse, og det dre-

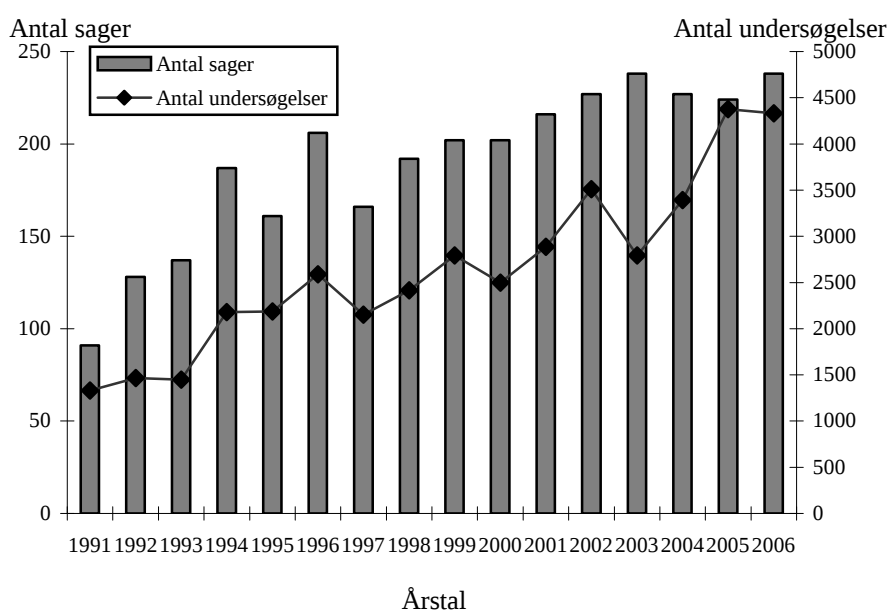
jer sig næsten altid om undersøgelse af indebrændte personer. Der er udført alkoholundersøgelse på indsendt materiale i 78 tilfælde, og denne type undersøgelser fortsætter altså den tidligere observerede faldende tendens.

372 (hhv. 360 og 357 årene før) af retspatologisk afdelings obduktioner er undersøgt for alkohol.

Resultaterne af undersøgelserne sammenfattes for hver sag i en retskemisk erklæring hvor de påviste stoffer og de målte koncentrationer i de undersøgte medier anføres. Resultaterne fortolkes i en toksikologisk vurdering hvoraf det fremgår hvilken betydning fundene har for sagen, især om der kan have foreligget en dødelig forgiftning, eller om afdøde har været påvirket af et eller flere stoffer i en grad som har betydning for dødsfaldet.

Udviklingen i antallet af sager og antallet af undersøgelser forbundet hermed fremgår af figur 1.

Figur 1: Antal retstoksikologiske undersøgelser foretaget på LO-sager (1991 – 2006)

De tyve hyppigst påviste stoffer ses i tabel 1 hvor tilsvarende tal for de foregående år er anført. I alt er foretaget koncentrationsbestemmelse af 68 forskellige stoffer (hhv. 69 og 60 årene før).

Karakteristisk for udviklingen de seneste år er først og fremmest at der påvises flere og flere stoffer i hver sag. Methadon og morfin er fortsat de hyppigste stoffer. THC (hash) er ny på listen hvilket først og fremmest skyldes at der nu er indført en kvantitativ metode i modsætning til tidligere års plus/minus-metode. Kulilte er rykket op på listen, og chlorprothixen er igen med.

*Tabel 1: De 20 hyppigst påviste stoffer i 2006 (alkohol undtaget).
Sammenlignet med årene 2005 og 2004.*

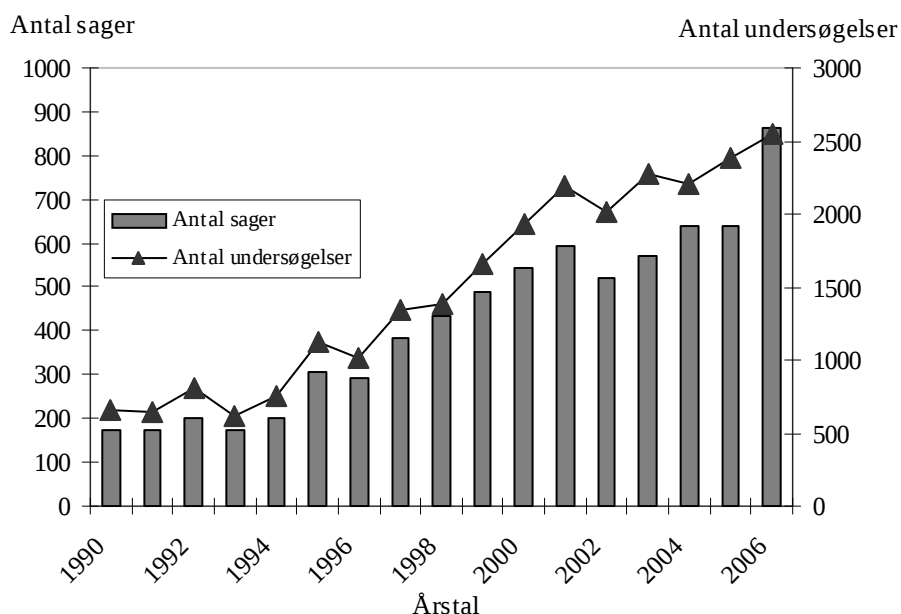
Stof	2006 Antal sager hvor stoffet er påvist	2005 Antal sager hvor stoffet er påvist	2004 Antal sager hvor stoffet er påvist
Methadon	51	45	59
Morphin	45	53	50
THC ("hash")	45	-	-
Diazepam	43	25	36
Codein	34	39	16
Oxazepam	29	24	20
Kulilte	23	6	12
Amphetamin	20	17	11
Citalopram	19	23	22
Mirtazapin	19	12	6
Cocain	12	17	-
Chlorprothixen	12	-	-
Bromazepam	11	7	13
Tramadol	10	11	10
Alprazolam	9	-	-
Venlafaxin	9	-	-
Flunitrazepam	9	-	-
Zopiclon	8	6	-
Ketobemidon	7	7	7
Paracetamol	7	-	-
Phenobarbital	7	6	5

Narkotikaundersøgelser

Narkotikaundersøgelser omfatter undersøgelse af pulvere, tabletter, plantemateriale m.m. for indhold af narkotika, lægemidler og dopingmidler.

I 2006 er i alt undersøgt 865 sager indeholdende 2551 prøver svarende til i gennemsnit 2,9 prøve pr. sag. En stor del af sagerne er hastesager hvor sigtede er varetægtsfængslet. Udviklingen i antal sager og undersøgelser fremgår af figur 2.

Figur 2: Pulvere, tabletter og plantemateriale modtaget til undersøgelse for indhold af narkotika m.m. i perioden 1990 – 2006.

I forbindelse med undersøgelserne udarbejdes en erklæring med analyseresultaterne til retslig anvendelse. Disse erklæringer indeholder foruden analyseresultater også ofte vurderinger af forskellige slags, f.eks. sammenlignende undersøgelse hvor der vurderes hvorvidt narkotikaprøver i forskellige sager kan hidrøre fra samme parti.

Tabel 2 viser fordelingen mellem stoftyper i de undersøgte narkotikaprøver i 2006 sammenlignet med de fire forrige år. Amfetamin er stadig det hyppigst forekommende stof og udgør 31 % af de undersøgte prøver hvilket er en stigning på 2 % i forhold til 2005. Andelen af metamfetamin er faldet i forhold til 2005 og udgør nu < 1 % af de analyserede prøver. Cocain er det næsthypigst forekommende stof (19 % af prøverne) fulgt af lægemidler og ecstasy der udgør hhv. 14 % og 10 % af prøverne. For nærmere oplysninger vedrørende indholdsstoffer i ecstasytabletter henvises til den årlige rapport ”Ecstasy i Danmark 2006”. Andelen af heroinprøver er uændret siden 2005 og udgør 8 % af prøverne. Der er siden 2002 observeret en faldende tendens i de indsendte heroinprøver. Andre euforiserende stoffer (LSD, GHB og psilocybin (svampe)) er stadig sjældent forekommende.

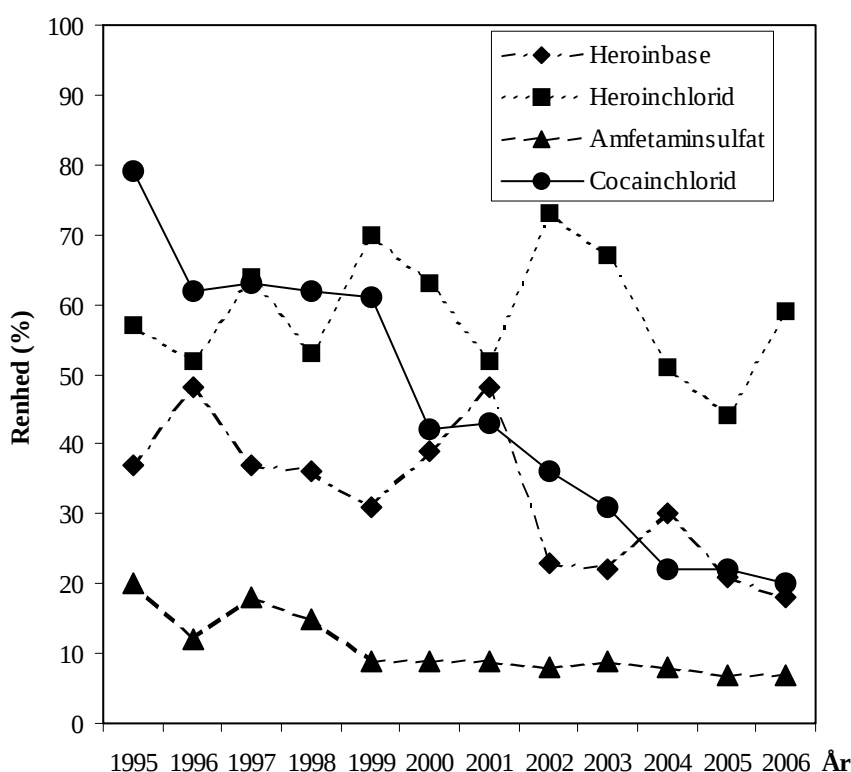
Tabel 2: Fordeling mellem stoftyper i narkoprøver undersøgt i 2002 – 2006

Stof (antal prøver)	2002 (n=2010)	2003 (n=2279)	2004 (n=2209)	2005 (n=2387)	2006 (n=2551)
Amfetamin	28%	26%	25%	29%	31%
Metamfetamin	1%	6%	2%	8%	< 1%
Heroin	16%	11%	12%	8%	8%
Cocain	17%	17%	17%	16%	19%
Ecstasy	7%	12%	12%	8%	10%
Lægemidler	8%	13%	11%	11%	14%
Anaboler	2%	3%	6%	4%	7%
Cannabis	11%	5%	5%	9%	5%
Andre euforiserende stoffer	2%	1%	1%	1%	1%
Ikke euforiserende stoffer	5%	4%	7%	3%	3%
Blandinger	3%	3%	2%	2%	2%

Den gennemsnitlige renhed af de hyppigst forekommende narkotikastoffer gennem de seneste tolv år fremgår af figur 3. I figuren er heroin opdelt i heroinbase og heroinchlorid idet renheden af heroinchlorid altid har været højere end renheden af heroinbase. Andelen af heroinprøver indeholdende heroinchlorid udgør dog kun en lille del (i 2006 kun 14 %) af samtlige heroinprøver. I 2002 skete et fald i renheden af heroinbase, og i 2006 er renheden af heroinbase stadig lav i forhold til tidligere. Renheden af heroinchlorid har varieret en del gennem årene og er i 2006 steget i forhold til de to foregående år. Renheden af cocainchlorid er faldet markant gennem de 12 år og er i lighed med 2004 og 2005 lavere end nogensinde. For amfetaminprøver har renheden ikke ændret sig de sidste 8 år, men tidligere var renheden højere.

Renheden af de illegale stoffer varierer meget, og der er til stadighed prøver med både høj og lav renhed tilgængelig samtidig. Den gennemsnitlige koncentration (medianværdi) af aktivt stof i illegale prøver undersøgt ved Retskemisk Afdeling, Århus var i 2005 som følger: heroinbase 18 % (n=122), heroinchlorid 59 % (n=20), cocainchlorid 20 % (n=335) og amfetaminsulfat 7 % (n=571). Yderligere information om renheden af illegale stoffer på landsplan findes i den årlige rapport "Narkotika på gadeplan 2006".

Figur 3: Den gennemsnitlige renhed af illegale stoffer undersøgt ved Retskemisk Afdeling. Resultaterne er angivet som medianværdi af % aktivt stof.

Årsberetningen udsendes til:

Arbejdsskadestyrelsen
Center for Voldtægts ofre, Århus Sygehus
DANAK
Det kongelige Bibliotek, Pligtafleveringskontoret, København (2 eksempl.)
Det sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet
De sundhedsvidenskabelige institutter, Aarhus Universitet
Embedslægeinstitutionerne i Region Nord, Midt-Vest og Syd
Embedslægeinstitutionen i Grønland
Justitsministeriet
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling
Kriminalistisk Bibliotek, Juridisk Fakultet, Københavns Universitet
Landslægen på Færøerne
Medlemmerne af udvalget vedrørende retsmedicinske ydelser (Samarbejdsudvalget)
Nasjonalt Kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, Oslo
NEC (Nationalt Efterforskningscenter), Narkotikamonitorering
Nuværende og tidligere personale
Patologiske institutter i Jylland
Politikredsene i instituttets optageområde samt Grønland og Færøerne
Andre politikredse som har begæret undersøgelser ved instituttet
Professor Kari Ormstad, Slemdalsveien 63A, Oslo
Retslægerådet
Retsmedicinsk Institut, Københavns Universitet
Retsmedicinsk Institut, Syddansk Universitet
Retspsykiatrisk Afdeling, Aalborg
Retspsykiatrisk Afdeling, Risskov
Retspsykiatrisk Klinik, København
Rigspolitichefen
Rigspolitiets afdeling A
Rigspolitiets afdeling C
Rigspolitiets afdeling E
Rigspolitiets eftersøgnings- og identifikationssektion
Rigspolitiet, Kriminalteknisk Center i Aalborg, Århus og Kolding
Skadestuen, Aalborg Sygehus Syd
Skadestuen, Herning Centralsygehus
Skejby Sygehus, Børneafdeling A1
Skejby Sygehus, Gynækologisk Afdeling
Statsadvokaterne i Jylland
Sundhedsstyrelsen, 3. kontor
Udlændingestyrelsen

Region Midtjylland, Afdelingen for Folkesundhed
Region Nordjylland, Afdelingen for Folkesundhed
Region Syddanmark, Afdelingen for Folkesundhed
Region Midtjylland, Sundhedsudvalget
Region Nordjylland, Sundhedsudvalget
Region Syddanmark, Sundhedsudvalget
Region Midtjylland, Udvalg for Sundhedsfremme, Udvikling og Forskning
Region Nordjylland, Udvalg for Sundhedsfremme, Udvikling og Forskning
Region Syddanmark, Udvalg for Sundhedsfremme, Udvikling og Forskning
Region Midtjylland, Økonomi- og Planlægningsudvalget
Region Nordjylland, Økonomi- og Planlægningsudvalget
Region Syddanmark, Økonomi og Planlægningsudvalget
Århus Tandlægeskole, Retsodontologisk Afdeling
Aarhus Universitet, Bestyrelsen
Aarhus Universitet, Budgetkontoret
Aarhus Universitet, Informations- og Kontaktcenteret (2 eksempl.)
Aarhus Universitet, Regnskabskontoret
Aarhus Universitet, Rektor
Aarhus Universitet, Teknisk Forvaltning

